

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

SAMLINGER

TIL

JYDSK HISTORIE OG TOPOGRAFI.

IV BIND. 1872—3.

UDGIVET
AF
DET JYDSKE HISTORISK-TOPOGRAFISKE SELSKAB.

AALBORG.

FORLAGT AF MARINUS M. SCHULTZ
OG TRYKT HOS OLUF OLUFSEN.

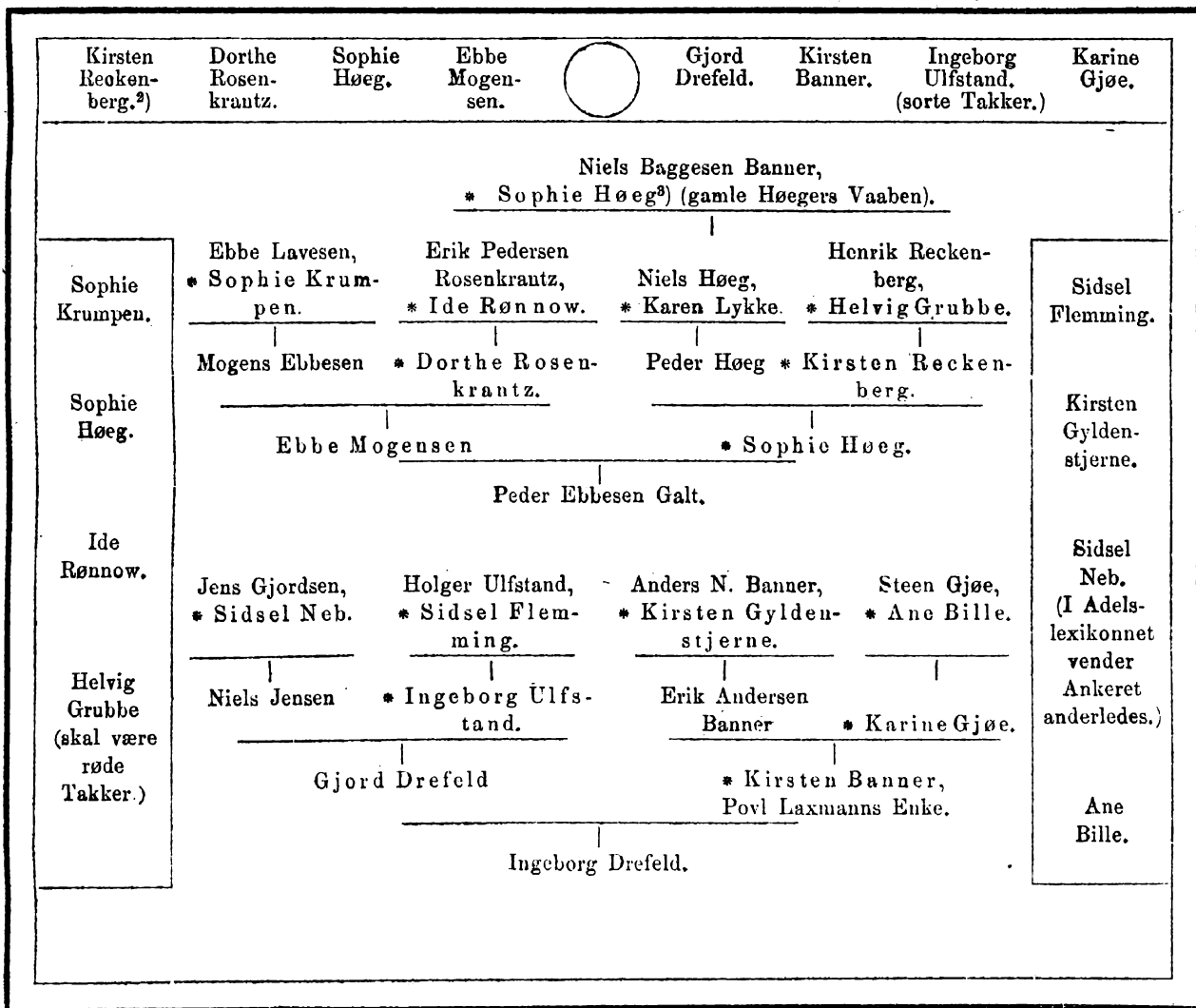
HER LIGGER BEGRAFVEN ERLIG OG WELBYRDIG MAND PEDER EBSINTIL
 BIRKELS SOM DODE PÅ PALS GÅRD DEN 15 APRILIS OC BLEF BE
 GRAFVEN DEN 23 APRILIS VED SIN GÅRD TYRRISTRVP I SIN SOGN KIRKE
 SOFVEND KIRKE ANNO 1548 MED SIN KIERE FRVE ERLIG OG WELBYRDIG FRV
 INGEBORG GIORTJ DÅTER SOM DODE PÅ TYRRISTRVP DEN 15 APRILIS
 OC BLEF BEGRAFVEN I HENDIS SOGEN KIRKE SOFVEND KIRKE DEN 10 JUNI A: 1551
 OC LIGGER HER HOS TENNEM BEGRAFVEN I ERIS KIERES SØN ERLIG OG WELBYRDIG
 MAND MOGENS GALT SOM DODE PÅ SIN GÅRD TYRRISTRVP DEN 6 APRILIS OC BLEF
 BEGRAFVEN I SIN SOGEN KIRKE SOFVEND KIRKE DEN 24 MAY A: 1575 GVD GIFVE
 DENNEM MED ALLE TRO CHRISTNE EN GLÆDELIG OC ÆREFVLD OPSTANDELSE

Stololith. Bertram, Aalborg.

*Ligsten over Peder Ebbesøn Galt, hans Frue Ingeborg Gjordsdatter
 og deres Søn Mogens Galt i Søvind Kirke.*

*(Efter S. Abildgaards Originaltegning i det kgl. antiquarisk topographiske
 Archiv.)*

Forklaring¹⁾
over
Ahnerækken paa Ligstenen.

¹⁾ meddelt af Biskop Engelstoft.

²⁾ Vaabnet skulde have Prikker i øverste og et rødt Hjørne i nederste Halvdel.

³⁾ hvis Vaaben er sat istedenfor Peder Ebbesen Galts Morfaders Moders, Karen Lykkes, muligvis paa Grund af den efter de gamle Høegers Uddøen foregaaede Forandring i Slægtens Vaaben.

Justitsraad Hvass har gjort opmærksom paa, at flere af Vaabnerne paa Ligstenen maa være huggede ikke efter Segl, men efter Søglinge, hvorved freukommer, at Galternes 3 hvide og 3 blaa Skraabjelker og Rosenkrandsernes skaktavlede Skraabjelke vende fra venstre til høire, samt at de gamle Høgers Svinehøyd ligeledes vender mod venstre, og Gjøernes Ibskaller ere satte fra venstre Hjørne, ligesom omvendt Skraadelingen i de yngre Høgers Skjold er bleven fra høire, i Stedet for at i alle disse Henseender det Modsatte er det sædvanlige i disse Familiers Vaaben.

Tyrrestrup

efter Hjemmel og Sagn.

Ved afdøde Pastor Hans Brøchner til Gangsted og Søvind.
(Skrevet 1837.)

(I den Overeenskomst, Kong Erik Menved d. 14de Decbr. 1315 i Nyborg indgik med Hertug Erik af Sønderjylland, vedtoges, som det synes, en „Udveksling af yderligere Forløfte inden kort Frist ved Tyrrestrup Kirke“; see Hvitfeld Danm. R. Kr. Udg. af 1652 S. 383—5. Denne Efterretning og den smukke Ahnsteen over Galterne i Søvind Kirke foranledigede en Henvendelse til Eieren af Tyrrestrup Hr. O. J. Søltoft for at erfare, om der sammesteds skulde være opbevaret ældre Minder af Interesse, og blev da det neden aftrykte Arbeide velvillig stillet til Raadighed for Samlingerne. For at bevare Billedet af Ligstenen over Galterne have Udg. ved Capitain A. P. Madsen ladet tage en Calque af S. Abildgaards Tegning deraf, hvilken findes i det antiqv. topogr. Archiv ved Museet for nordiske Oldsager, og lade denne lithographeret følge Hæftet. Endvidere ere enkelte Anmærkninger tilføiede og nogle Forkortelser foretagne.)

Sydøstlig i Voer Herred, noget over en Fjerdingsvei i Synslængde fra Horsens Fjord, ligger Hovedgaarden Tyrrestrup.

Den er meget gammel og har allerede Aar ca. 1400 tilhørt Familien Galt; denne synes fortrinligen at have betragtet den som Slægtens Bolig, ligesom den og havde sin Begravelse ved Søvind Kirke, og Galternes Liig førtes derhen fra andre Landets Egne.

Gaardens Navn er, med ubetydelig Forandring, altid

skrevet saaledes som ovenfor — stundom forekomme „Tørstrup“, „Tyrestrup“ og, under et latinsk Document „Turestrup“, men Intet af disse tyder paa nogen væsentlig Forandring. Navnets Oprindelse maa søges i en fjern Tid; men om det skal nedledes fra Guden „Tyr“, Manden „Tyre“ eller Qvinden „Tyra“, kan ikke afgjøres.

Gaardens Historie og de Forandringer, der ere foregange med dens Bygninger, Mark, Gods og øvrige Tilliggende, slutte sig bedst til Eierne, hvorved det Hele da tilige lettere bringes i chronologisk Orden.

Førend Aaret 1400 vides Intet om Gaardens Eiere, uden at den allerede da tilhørte Familien Galt og maaskee just Danmark Befriers Niels Ebbesens Afkom¹⁾.

Af Mangel paa anden Veiledning maa jeg følge Pontoppidans danske Atlas, hvad Eiernes Navn angaaer, og saavidt de i Tiden naae, og derefter nævne:

1. *Ebbe Galt.*

Han levede ca. 1400 og var gift med Sophie Krumpen.

2. *Mogens Ebbesen Galt.*

Han var gift med „Dorthe Rosencrants“, der, ifølge Hoffmann, var en Datter af Erich Rosencrants og Ide Rönnow. Erich Rosencrantses Broder, Niels Rosencrants til Tange døde i Aaret 1469.

3. *Ebbe Mogensen Galt.*

Han var gift med Sophie Høeg ca. 1500.

4. *Peder Ebbesen Galt.*

Det er ham, hvis Navn „Peder Ibsen“ eller „Peer Yvs“ endnu lever i mangfoldigt Minde i Egnen af Tyrrestrup.

Han var en i sin Tid mægtig, virksom og mærkelig Mand. Der kan ikke tvivles om, at han er den „Petrus Ebbonis“, der nævnes i Manuscriptum Schibyense og om hvem deri fortælles, at han tilligemed Johan Rantzau i Sommeren 1534 blev slagen af Lybekkerne ved Nyborg.

Senere finde vi Peder Ibsen i megen og hæderlig Virksomhed.

Som Rigens Raad underskrev „Petrus Ebbonis de Turestrup“ paa Herredagen i Odense 1539 det Diplom, hvorved Universitetet i Kjøbenhavn funderedes paa Ny, og tillagdes Knardrup Kloster med alt dets Gods o. m. m.²⁾

1) Se Anmærkninger ved Slutningen af Artiklen.

I Herredags Dommen 1540 Dagen efter Laurentii Dag, i Peder Oxes Arvesag med hans Morfader Mogens Giøe, paaberaabes et „opne Brev af oss elskelig Peder Ebbesen, vor Mand og Raad.“

Bekræftelse paa en Contract af 1541 mellem Peder Oxe og Medarvinger i samme Sag har Kong Christian den Tredie udstedt i Overværelse af flere Herrer, deriblandt Peder Ebbesen „oss elskelig vor Mand og Raad“; — han har imidlertid ei, som flere af de Andre, „Hr.“ foran sit Navn, thi han var ei Ridder.²⁾

Peder Ebbesen nævnes og som Rigens Raad i det Brev — 1541 — hvorved Christian den Tredie funderede Viborg Hospital.

Aar 1542 var Peder Ebbesen, „vor Mand og Raad“, Befalingsmand over Aarhus Stift, som sees af Kong Christian den Tredies Brev, dateret „Ribe Søndag Jubilate 1542“, hvorved skienkes en Eng til Sct Karens Huus — Hospitalet — i Aarhus. Samme Aar underskrev Peder Ebbesen som Relator et Kongens Brev, hvorved Vorgaards Mark norden Aarhus skienkedes Byen, fordi den nu „tvende Reiser“ havde lidt af Ildebrand.³⁾

Foruden Tyrrestrup og Palsgaard, hvilken han havde arvet, fik han og 1540 Birkelse i Vendsyssel, der 1536 som geistligt Gods var kommen under Kronen.

Peder Ebbesen var gift med Ingeborg Gjordsdatter. Nogle have benævnt hende „Rosencrants“, Andre „Drefeld.“ At det sidste er det rette, har Student T. A. Becker uimodsigelig godtgjort: blandt Thotts Manuscripter nemlig findes et Gieldsbrev, udstedt Ao. 1529, vor Fruedag af Kong Frederik den Første til Peder Ebbesen Galt, hvori først Tilstaaelse for Penge, som Kongen havde laant af Peder Ebbesen, dernæst paa hans Hustrues Vegne for 1,000 rhinlandske Gylden, „som hendes Fader Giordt Nielsen havde Hyndtzszgaffwele⁴⁾ Slot og Lehn udi Pant fore af vor kiere Broder Koning Hans,“ hvorfor pantsattes: „Lundeness, Skiernebro ock den Tolle ock frihet, som dertil hører, og afgaaer ock de herri-ter som nu tilligge fornæ Lundeness som er bølling herrit, hammr herrit, gyrding herrit, hiern herrit.“

Giord Nielsen Drefeld eiede Gierness og Engelsted i Skaane. — Aar 1498 sendtes han Hertug Frederik til Hjælp

og deltog i det famøse Tog til Helgoland. Han døde 1520, og da han var sidste Mand af sin Slægt, blev Vaabenet med ham nedlagt i Kisten. Giord Nielsen havde endnu en Datter Ane, som blev gift med Anders Bjørnsen til Steenalt.⁵⁾

Foruden 1. Mogens og 2. Giord, der herefter nævnes blandt Eierne af Tyrrestrup, havde Peder Galt, i sit Ægteskab med Ingeborg Giordsdatter, følgende Børn:

3. *Sophie* Galt til Lindholm, gift med Christopher Felsenberg Pachs eller Pogwisch til Taarup og Lindholm. Begge ere begravne i Merløse Kirke. Over dem er et Epitaphium, der viser: „at han, i 47 Aar, var Befalingsmand paa Holbæk Slot og døde 1608 i sit 98 Aar“. Hun døde 1603, 63 Aar gammel. Paa Altertavlen i Tostrup Kirke i Merløse Herred findes 2de Vaabener med Underskrift: Sophie Galt — Christophr Powisch.

4. *Niels* Galt til Engelsted eller „Ingildstadgaard“, gift med Elisabeth Hvitefeld; han var Fader til den uheldige *Admiral Peder Galt*, der, formedelst begangne Forseelse i den svenske Krig, blev actioneret og 1644 den 31te August hals-hugget i Kjøbenhavn⁶⁾. Pontoppidan kalder ham bestemt Sødskendebarn til Mogens Giordsen Galt til Tyrrestrup. Admiral Galt var gift med Birgitte Mogensdatter Baad til Tisselholdt, cfr. Worm, 1 Tome, Pag. 340.

5. *Anders* Pedersen Galt til *Birkelse*, gift med Ingeborg Brokkenhuus. Deres Søn Ebbe Andersen Galt giftede sig med en ufri Qvinde og overlod Godset til sin Fasters Søn, Niels Kaas, gift med Margarethe Banner. Niels Kaases Moder maa jo da og have været Peder Ebbesens — 6te Barn. Samtidig findes endnu — 7? — *Ane* Pedersdatter Galt, gift først med Morten *Venstermann*, derpaa med *Falk Brahe* til Ourebyegaard paa Lolland — Falk døde i Engelland.⁷⁾

Peder Ebbesens Gravminde, en meget svær Steen, findes i Altergulvet i Søvind Kirke.

Stenen fremstiller 3de veldannede Heelfigurer: Fru Ingeborg mellem Mand og Søn.⁸⁾

Efterat have meldt om Peder Ibsen, hvad jeg har Hjemmel for, maa jeg og tilføie, hvad jeg har Sagn for.

1. En Jule-Aften skal han gjennem et Vindue have ihjelskudt sin Svigerfader i Torupvolde, fordi den Gamle bebreidede ham at have nedrevet 18 Kirker.

Den Gamle kan, efter Foranmeldte, ikke have været

hans Svigerfader; men at en catholsk, især ivrig catholsk. Herremand blev skudt, betydede i de Dage vist kun saare Lidet, saa dette Rygte godt kan rime sig med den Anseelse, hvori Peder Ibsen siden stod; — under givne Omstændigheder kan det endog have været en fortjenstlig Handling.

Peder Ibsen var imidlertid ei den eneste, der rev Kirker ned i de Dage og tilegnede sig Kirkens Gods, saa gjorde den Tid alle Adelige og Enhver, der havde Magt.

2. Han nedrev 18 Kirker, blandt dem Aas Kirke, sønden for Aas By, udi Søvind Sogn og brugte Stenene af den til Grund under sin Gaard Tyrrestrup, som han formodentligen har ombygget. Borggaarden med Fruerstuen var da paa alle Sider omgiven af dybe Grave, som den er endnu paa tre; kun for faa Aar siden er den østre Grav fyldt.

Den Dag i Dag tale Bønderne ilde om Peder Ibsen, hvergang Veien til Søvind Kirke, til hvilken de sogne, bliver dem lang og møisom.

Som sees af det endnu forhaanden værende Grundlag, kan Aas Kirke kun have været liden, omtrent 16 Alen bred og lidt over dobbelt saa lang; imidlertid har den maaskee dog været Torupvolde-Mandens Sognekirke, skjønt ingen For- dybning vidner om Gravkjælder, saa han neppe har havt Begravelse der; men hans nærmeste Kirke var det, og man kan da ei fortænke ham, om han talte Peder Ibsen noget haardt til, fordi han nedrev den.

3. For at faae Hovmark til Tyrrestrup accorderede Peder Ibsen med en vis Mand om saameget Jord, som han kunde omride, medens Præsten prædikede i Søvind Kirke, og saa rap, som Peder Ibsen red, kastede den Anden det saakaldte „lange Dige“ sønden for Tyrrestrup Mark. — Til Lykke for Toftumerne fik de det at see og Bud sendt ned til Præsten om at ende Prækenen; ellers var hele Toftum Mark kommen ind under Hovmarken. — Et Minde om det afbrudte Ridt har man endnu i den Bugt, som Diget slaar i det sydøstre Hjørne.

Lignende Adkomst vil man og vide, han havde til den saakaldte „Fruens Hauge“, der forhen har hørt under Tyrrestrup, men nu er kommen derfra.

4. Enden kunde ikke blive anderledes. Fanden tog ham omsider. Der haves saa mange og omstændelige Beretninger herom, at Tingen ei er til at omtvile.

Flugten med Peder Ibsen gik over Halen, saa kaldes den sydvestre Deel af Tyrrestrup Mark —, og der tabte han sin ene Tøffel — videre ned over Horsens Fjord; her hvilte Fanden sig med den grove Synder paa en Skibsmast; men da sank Skibet, saa Vandet spillede paa Relingen. „Hvad nu!“ raabte Skipperen og hørte Stakkelen klynkende svare: „Peer Yvs! Peer Yvs!“ — da mærkede han, hvad der var paafærde, smed i en Hast Psalme- og Bønnebøger omkring til Folkene, hvorpaa disse begyndte at synge og bede. Det hjalp. Skibet hævede sig, men jublende raabte Fanden, idet han drog bort:

„Te Høls Te Høls, te Hekkenfels!
mæ Peer Yvs, mæ Peer Yvs!

den grou Synner, den grouselig Herre!“

For at skjule denne skammelige Elendighed kom Familien endeel Steen i Kisten, der saaledes bragtes til Søvind Kirke.

Vistnok har Peder Ibsens Haand hvilet tungt paa hans Undergivne, og disse have fundet Trøst og Hevn i dette straffende Eftermæle.⁹⁾

En bedre Erindring haves ellers om ham i Haverne i Toftum og Ørbæk i „Peder Galtes Pærer“.

I Peder Ibsens Tid nævnes Hr. Gregers — Gregorius — som første *Præst i Elbæk* efter Reformationen.

5. *Mogens Pedersen Galt.*

Han var ikke gift; det havde ellers været ommeldt paa hans Ligsteen, men at han virkelig har eiet Tyrrestrup, sees deraf, at den kaldes „hans Gaard“. Han døde 1575.

Hr. Niels var Præst i Elbæk ca. 1560, hvorlænge før eller efter, kan ei med Vished angives.

6. *Gjord Pedersen Galt*

arvede nu 1575 Tyrrestrup efter sin Broder Mogens. Giord Galt var gift med Regitse Rosencrantz, en Datter af Folmer Rosencrants til Steensballegaard og Margrethe Gyldenstjerne; han døde 1591.

Da Galternes Begravelse i Søvind Kirkes Altergulv ei havde Plads til flere Kister, opførte han en stor grundmuret Begravelse over Jorden paa Kirkegaarden lige ud for den søndre Side af Choret, fra hvilket og var Indgang til Begravelsen; paa dennes søndre Gavl vare indrammede Jern-

bogstaverne G. G. — R. R. Om dette Begravelses Nedbrydelse vil handles under en senere Eier.

Med denne Gjord Pedersen Galtens Søns Axels Søns Gjords Søn Knud Henrich Galt til Viumgaard og Østergaard, der af Bønderne blev ihjelslagen i Østergaards Lade 1698, uddøde Slægten paa Mandslinien.¹⁰⁾

I Gjord Galts Tid var Hr. Niels Christensen *Præst i Elbæk* omtrent 1590.

7. *Mogens Gjordsen Galt.*

anføres ikke af Pontoppidan som gift. Efter hans Død gik og Gaarden fra Galterne og maaskee til en Slægtning paa hans Moders Side.

Hr. Erich *Erichsen*, Provst i Voer Herred, var Præst i Elbæk i hans Tid, omtrent Aar 1620.

8. *Ebbe Gyldenstjerne*

kaldes — 1648 — „kongelig Majestæts Kammerjunker.“ Han var gift med Margarethe Friis, ventelig en Datter af Albert Friis til Haraldskjær, og bragte hun da sin Mand 27,000 Rd. i Medgift.

Skanderborg Tingbøger nævne i Begyndelsen af Aaret 1656 „Ebbe Gyldenstjerne til Tyrrestrup“, men længere hen i Aaret „*Margarethe Friis til Tyrrestrup*“, saa han vel i Løbet af dette Aar er død.

Under de 2de sidste Eiere har jeg tænkt mig de stakels Bønders Tilstand god: Eierne havde kun dette Gods, vare uden Børn og vistnok velhavende; de havde da som ei Trang, saa ei heller Sind til at flaae deres „Tjenere“; men nu, og det i en for Land og Folk ulykkelig Tid — kort efter 1660 — skete Forandring.

Hr. *Christen Erichsen* — Provst i Voerherred — var Præst i Ebbe Gyldenstjernes Tid og levede efter Aaret 1650, som sees af Tingsvidnet i Præsteveis Sagen 1694, hvor Hr. Christen nævnes som levende for 44 Aar siden.

9. *Otto Pogwisch.*

Om han fik Gaarden efter Fru Margarethe ved Arv eller Kjøb, vides ei, men ikke ret længe synes han at have eiet Tyrrestrup.

Han var gift med Rigsraad Oluf Parsbergs Datter, og da han fik Palstrup — cfr. Hoffmann — imod at betale Parsbergs Gjeld, har han vel ladet Tyrrestrup gaae til Kongen i Afdrag paa Gjelden.

Aar 1672 findes en Otto Pogwisch, Geheimeraad og Eier af Saltø, som vistnok er den samme.

At han allerede 1668 havde forladt Tyrrestrup, sees af Skanderborg Tingbøger, hvor det hedder: „Aar 1669 den 12te Dcbr. steffnede Anders Holgersen, Forpagter paa Hastedgaard, paa Hs. Excellentse, Hr. Generalkrigscommissair Pogwisches Vegne, denne gode Mands forrige Tjenere til Tørrestrup og tiltalte dem for med hvis de restere til deres forrige gunstige Hosbonde.“

Med hans Gunstighed synes det saaledes ikke at have været stort bevendt.

Hr. Anders Sørensen *Glud* — formodentlig en Søn af Hr. Søren Jelling i Glud — var *Præst* i Elbæk til 1659, da han vistnok døde, thi i Tingsvidnerne nævne Bønderne ham altid „salig Hr. Anders“, som tyder paa, at han er død iblandt dem. Hans Eftermand var Hr. Niels Holgersen — vist en Søn af Hr. *Holger Gabrielsen* i Hylke — om ham vides kun, at han blev ordineret 1659 og døde 1668.

10. *Henrich Müller.*

I Indledningen til Müllernes Slægttavle, som ligger her for mig, hedder det om ham: „Henrich Müller til Draxholm og Sæbyegaard, forhen Rentemester, Amtmand over Kallundborg, Samsø og Sæbyeegaards Amter, født i Itzehoe d. 16de Marts 1609. Da han havde lagt store Summer ud under Krigen 1658—1660, gav Kongen ham 1663 i Betaling alt kongeligt Gods i Draxholms og Sæbyeegaards Amter m. m., saaat han eiede Sæbyegaard, Katterup, Gundetved, Aagaard, Bøstrup, Draxholm, Anneberggaard, Skjoldenesholm, Leiregaard, Kornerup, Skulderupholm, Sonnerup og Drysselholm i Sjælland, Tyrrestrup og Lønborggaard i Jylland, Part Løckens Kobberværk, desuden Ovne m. m.“ Af disse Gaarde kom siden nogle til Jøden Texeira i Amsterdam, der havde forstrakt ham med Penge. Han blev adlet 1ste Mai 1674; omtrent ved samme Tid blev han Etatsraad; gift 3die Juli 1633 med Sophie Rosenstjerne, som døde 3die Marts 1669 og blev adlet 7de Mai 1674, altsaa fem Aar efter hendes Død. Samme Aar og Dato adledes Henrich Müllers trende Svigerdøttre: Constance Marselis, Margarethe Bartholin og Ingeborg Margarethe Mechlenburg, ligeledes 1ste Mai s. A. en afdød Svigersøn, Dr. juris Caspar Bartholin.

Man seer ellers, at om Etatsraad Müller har tjent Kon-

gen med Laan, da har han og vidst at sikkre sig og var en Mand, der forstod at fiske i rørte Vande.

Paa Draxholm og Skjoldenesholm nær veed man, at alle de øvrige Eiendomme kom til Müllers Børn, saa han maa have kjøbt Jøden fra sig med Penge. Paa Stamtavlen findes nemlig hans Børn med deres Besiddelser anført saaledes:

1. Henrich Müller til Lønborggaard, g. Constance Marselis.
2. Christian Müller til Katterup, g. 1) Sophie Schønbach, 2) Margrethe Bartholin.
3. Frants Müller til Gundetved, g. Ingeborg Margrethe Mechlenburg.
4. Jørgen Müller til Tyrrestrup, g. Cathrine Pogwisch.
5. Ane Cathrine Müller til Kornerup, Bøstrup og Anneberggaard, g. Caspar Bartholin.
6. Drude Müller til Aagaard, Drysselholm og Leiregaard, g. Thomas Finke, adlet 1ste Mai 1674.
7. Sophie Müller til Sonnerup, Skiellerupholm og Sæbyegaard — gift Commerceraad Johannes Finke, der og adledes 1ste Mai 1674.

Endnu skal han have havt en Søn, som ei her er nævnt, men menes at have været

8. Georg Rudolph Müller til Øllingesøegaard, g. Edel Urne Mund — Hjemmel for denne Mening anføres ikke.

I en Stump Danmarks Historie, som han udgav c. 1825, har Literatus P. Obel ellers kastet et blodigt Stænk paa Henrich Müllers Minde: efterat have fortalt, hvorlunde Frants Rantzau, forlovet med Frøken Ane Cathrine, Datter af Kong Christian den Fjerde og Kirstine Munk, druknede i Rosenborg Have, men Rygtet gik „at han var kastet i Graven ved tvende af sine Tjenere, efterat de havde hisset Vindebroen, saa han i Mørket paa sin Vei fra Slottet styrtede ned, tilføier han: „den ene af disse Tjenere hed Henrich Müller og blev siden Rentemester“. Han siger dette saa ligefrem, at man maa troe, han har Hjemmel for det; men derom burde han givet Oplysning, ei alene for Læsernes Skyld, men for Familiens, der billigen kunde kræve ham til Regnskab.¹¹⁾

Tyrrestrup skal Müller efter Sagnet fra først af have havt i Pant for 1000 Kroner, men 1668 fik han af Kong Frederik den Tredie formeligt Skjøde paa „Tyrrestrup, Søvind, Toftum, Ørbæk, Blichsted samt en Deel af Haldrup, Tvingstrup og Aas,“ saaledes at Kongen, med Aars og Dags Var-

sel kunde indløse disse Eiendomme for 50 Rd. — Kroner — pr. Td. Hartkorn; hele Kjøbesummen beløb 24,025 Rd. Kroner. — Christian den Femte fraskrev sig denne Relutions Ret ved Brev af 31te Marts 1674 „formedelst befunden gode og tro Tjeneste.“

Med forbeholdt Relutions Ret solgte Kongen ham siden — 30te Sept. 1674 — Gangsted, Søvind, Katstrup, Tolstrup og Ørritslev Kirker.

Om Henrich Müller som Eier af Tyrrestrup haves kun en eneste Erindring, hvilken findes i Skanderborg Tingbøger, hvor det hedder: „Aar 1669 den 16de April stevnedes Palle Pedersen, Forvalter paa Stensballegaard, paa Hr. Rentemester Henrich Müllers Vegne, alle velbemeldte Hr. Rentemesterens Tjenere til Tørrestrup.“

Hvad Pogewisch levnedes i Februar samme Aar, har da nu vel Müller flaaet af dem.

Ved sin Ophøielse i Adelstanden fik Henrich Müller følgende Vaaken: Skjoldet deelt i fire Qvarterer. En rød Bjælke gennem de 2de hinanden mødende Qvarterer. I hvert af de to andre: tre Dragehoveder, to foroven og et forneden med blaa Tunger. Disse Qvarterer have rødt Felt, de overskaarne hvidt Felt. I Midten af Skjoldet et mindre Fløi; i dettes høire gule Halvdeel et halvt sort Møllehjul; i venstre blaa en gjennemskaaren hvid Lillie. Oven paa dette store Skjold en aaben kronet Turneerhjelms, hvoroven-paa igjen kneiser en dobbelt hvid Lillie.

Den allerede afdøde Sophie Rosenstjernes Vaaben, deelt fra Tværhjørnerne ved en skraaløbende Bjælke med 3 hvide Roser og saavel oven som nedenfor i det tomme Rum en gylden Stjerne med sex Straaler. Ovenover Skjoldet en aaben Hjelms, derover en gylden Stjerne og paa hver dens Side en udstrakt halv gylden, halv blaa Ørnevinge.

Som Bestyrkelse paa Salomons: „og jeg saa, og see, Alting var Forfængelighed“ har jeg seet de originale Diplomer i Henrich Müllers Søns Henrichs Søns Selios Søns Christophers Søns Selio Georgs ældste Datters Ermegaard Sophies Væрге, og hun er nu — 1837 — gift med Skræder Jørgensen i Grumstrup.

Følgende Extract af Frederik den Tredies Skjøde til „Rentemester, Kammerraad og Kammerassessor Müller“ oplyser Forholdet mellem Hartkornet før og Hartkornet efter

Matriculen samt daværende Fæsteres Navne, hvoraf sees, at dog nogle Familier have vedligeholdt sig fra da til nu:

1. Tyrrestrup med Hoved Skov — hvoraf Fruens Have, Hr. Jørgens og Biskops Have vare Dele —
 Hartkorn 74 Tdr. „ Skp. „ Alb.
2. Blichsted med Fæstere, Hartkorn:

Peder og Jørgen Sørensen	6 ¹ / ₂	—	2 ¹ / ₂	—	2	—
Michel Rasmussen	7	—	„	—	„	—
Rasmus Juel	7	—	3	—	1 ¹ / ₂	—
Jens Søffrensen Trygge	8	—	2 ¹ / ₂	—	2	—
Anders Lassen og Niels Jørgensen	11	—	1	—	1 ¹ / ₃	—
Jens Søffrensen Kiær	3	—	6	—	2 ² / ₃	—
Christoffer Søffrensen	2 ¹ / ₂	—	2	—	„	—
Henrich Graffuer	2 ¹ / ₂	—	„	—	2 ² / ₃	—
Jens Schallesen	1 ¹ / ₂	—	1 ¹ / ₂	—	2	—
3. Søvind med do. do.
 Jens Søffrensen og Laurits

Jensen	10	—	1 ¹ / ₂	—	„	—
Jens Pedersen	8	—	„	—	„	—
Jens Eskesen og Søffren Eskesen	6 ¹ / ₂	—	2 ¹ / ₂	—	2	—
Jørgen Nielsen og Jens Jensen	5	—	4 ³ / ₄	—	„	—
Søffvind Mølle: Tyre Møller	6	—	2	—	„	—

 Hmd. Michel Bierre et Gadehuus.
4. Toutum:

Laurits Rasmussen og Michel						
Sørensen	13	—	3	—	„	—
Hans Jensen	10 ¹ / ₂	—	„	—	2 ² / ₃	—
Rasmus Andersen og Jens						
Willumsen	10	—	3	—	1 ¹ / ₃	—
Peder Andersen og Niels						
Andersen	9 ¹ / ₂	—	3	—	„	—
Søffren Jørgensen og Peder						
Pedersen	8	—	2 ¹ / ₂	—	2	—
Søffren Lauritsen	6 ¹ / ₂	—	2 ¹ / ₂	—	2	—
Eske Søffrensen	6	—	„	—	„	—
Søffren Michelsen og Rasmus						
Jensen	5	—	2 ¹ / ₂	—	2	—
Jens Frantsen	1 ¹ / ₂	—	2 ¹ / ₂	—	2	—
Anders Jørgensen	1	—	„	—	2 ² / ₃	—
Niels Træskomand	1	—	„	—	2 ² / ₃	—

 Huusmænd Jens Rasmussen Kok og Søffren Jensen.

5. Ørbæk.

Oluf Nielsen	12 $\frac{1}{2}$ Tdr.	1	Skp.	1 $\frac{1}{3}$ Alb.
Jørgen Gregersen	12 $\frac{1}{2}$	— 1	—	1 $\frac{1}{3}$ —

6. Aas.

Albret Jensen og Rasmus

Andersen 8 — 2 $\frac{1}{2}$ — 2 —Rasmus Michelsen 8 — 2 $\frac{1}{2}$ — 2 —Michel Nielsen 8 — 2 $\frac{1}{2}$ — 2 —

Laurits Søffrensen og Søren

Knudsen 8 — 2 $\frac{1}{2}$ — 2 —

Søffren Nielsen og Oluf

Jørgensen 8 — 2 $\frac{1}{2}$ — 2 —Anders Jensen 8 — 2 $\frac{1}{2}$ — 2 —Søffren Nielsen 8 — 2 $\frac{1}{2}$ — 2 —Peder Poulsen og Anders Jensen 8 — 2 $\frac{1}{2}$ — 2 —Niels Allesen 8 — 2 $\frac{1}{2}$ — 2 —Jens Michelsen og Jens Jensen 5 $\frac{1}{2}$ — ” — ” —

Hmd. Jørgen Nielsen, Jacob Vogensen, Jens Schnedicker, Lass Søffrensen, Rasmus Mortensen, Peder Poulsen, Søffren Røde, Bent Schiøtte, Niels Iffversen.

7. Haldrup med henved 80 Tdr. Hartkorn.

Haldrup Mølle — Jørgen Møller . 15 — —

8. Tvingstrup Peder Nielsen 11 — —

I Alt

Hovedgaards Taxt 74 Tdr.

Bøndergods — c. 419 Tdr. 5 $\frac{3}{4}$ Skp. 1 Alb.

Ved Etatsraad Müllers Død vare tvende af hans Sønner fraværende, nemlig Christian, der 1688 blev Amtmand over Island¹²⁾, og Jørgen, Amtmand over Nedenæs og Bamble Lehn i Norge; disse overlode tillidsfulde Delingen af den rige Arv til Brødre og Svogre i Danmark, navnlig til Frants Müller og Commerceraad Johannes Finke. Med hvad Redelighed disse rygtede dette Hverv, faae vi siden at see.

Til samme Tid, som Rentemester Müller fik Tyrrestrup, blev Hr. *Oluf Rasmussen Rytter* ordineret 1668 til *Præst* i Elbæk — blev siden Præst i Voerherred — døde 1690.

I Elbæk Præstegaard skal have ligget en af ham affattet Fortegnelse paa Kaldets aarlige Indkomster, ventelig i hans første Aar, siden blev det sagtens bedre; de beløbe sig til 30 Rd., formodentlig Kroner; dertil føier han det billige Udraab: o misera vocatio!

Efter ham kom Hr. Oluf Christensen Zeuthen, ord. 1690, resign. 1718, døde 1720, 76½ Aar gl. Han var gift med Maren, Datter af Magister Jens Burchardt paa Samsø; med hende avlede han 17 Børn; fra ham nedstamme formodentlig de endnu i Kjøbenhavn og Sjælland værende af Navnet *Zeuthen*.

Da Aggestruperne vilde formene ham den lige Vei fra Elbæk til Søvind, maatte han til Gjendrivelse af deres falske Tingsvidne 1694 optage et nyt, hvorved han beholdt Veien vesten om Aggestrup.

11. *Johannes Finke.*

Til liden Hæder for ham nævnes han her som Eier af Tyrrestrup; thi snart blev han tilligemed Frants Müller og Bartholins Enke Fru Ane Cathrine Müller af Christian Müller og Jørgen Müllers Enke Karen Henningsdatter Pogwisch beskyldt for svigagtig Deling af Henrich Müllers Bo.

I Førstningen have de Anklagede vel ikke villet bekvemme sig til at tilstaae deres Uret, men nu foredrages Sagen paa høiere Steder, og Kongen udnævnedes Commissarier til at undersøge den, nemlig: Geheime-Etats- og Justits-Raad Niels Kragh til Egeskovgaard og Justitsraad, Admiralitets-Assessor Christian Schønning. For disse var Sagen allerede gjort anhängig, da de Anklagede fandt det bedst at gaae paa Forlig og gave til Klagerne:

„Tyrrestrup, Ager og Eng, ny Matricul 38 Tdr. 2 Skp. „ Fdk.

Skov — 3 — 7 — 1 —

Haldrup Mølle — 5 — 2 — 2 —

Søvind, Gangsted, Katstrup, Tolstrup og Ørritslev Kirker med jus patronatus, Bygning, Herlighed og Rettighed, samt Lodtagelse i Steensballe Birk — til Kirkerne vare saavel Konge- som Kirke-Tiende — noget Bjergværk i Norge.“

En Stevning af 1694 i Kirkeveis-Sagen mellem Præsten i Elbæk og de Aggestrup Mænd er læst for og paategnet af „Johannes Finke som Eier af Tyrrestrup“, ventelig som den, der havde jus patronatus.

Dette mod dem, der troe, at han ei virkeligen haver tiltraadt Eiendommen.

12. *Karen Henningsdatter Pogwisch*

fik paa egne og Børns Vegne Tyrrestrup, Haldrup og de fem Kirker; hun har da vel og, som Enke, været den mest forurettede.

En Birketings Forhandling fra Fru Karens Tid vil jeg give et Uddrag af, da det er det eneste skriftlige Document, der findes i Archivet paa Tyrrestrup fra hendes Dage.

„Aar 1712 den 2den Juli, som var en Søndag, blev Hønsepige Bodil Christensdatter dræbt ved Vaadeskud paa Tyrrestrup af Drengen Niels Olufsen, Søn af Oluf Nielsen, Hyrde i Steensballe. Fru Karen var den Dag paa Urup og de Fleste af Folkene i Kirke. Da fik Niels Olufsen og en anden Dreng, Laurs Davidsen, i Sinde at skyde efter en Hare, som de havde hørt om i Bleghaugen. L. David- sen hentede tvende Bøsser i Tjenernes Kammer. Bodil Christensdatter og en anden lille Pige vare lutter Glæde over denne Jagt, og især løb Bodil forvildet omkring. Herved kom hun just ligefor Bøssepipen, da Niels Olufsen skjød. Skudet gik hende gennem Overlivet, dog levede hun nogle Timer. Drengenes Defensor Thomas Pank af Horsens meente „at de, der ei bedre forvarede deres Bøsser, end at Børn kunde faae dem at lege med, fornemmelig burde straffes.“ Drengene slap med nogle Riis af deres Forældre.

Fru Karen har vel ikke boet paa Tyrrestrup før ca. 1707, thi først i dette Aar bar hun et Barn for Hr. Oluf Zeuthen i Elbæk, senere viser Kirkebogen hende i samme Bestilling 1710 og 1711.

I Søvind Kirke skal have været indheftet i Muren ved Degnestolen en Arm-Lysestage, hvorpaa: „Karen Pogwisch“.

Da *Ridefogderne* i de Dage vare vigtige Personer med betydelig Indflydelse paa Bøndernes Tilstand, især naar Husbonden var fraværende, vil jeg anføre de 2de, jeg i Kirkebøgerne have fundet:

1. Niels Villatsen, der stod Fadder i Elbæk Præstegaard 1699 og døde 1702.
2. Christen Jensen Palner var det fra 1703 til 1706, som han selv forklarer, da han mødte som Vidne i Jagt-Sagen. Han blev 1706 paa Worsø ægteviet til Dorthe Jacobsdatter af Tyrrestrup. Palner boede i Horsens c. 1751.

Fru Karen var en Datter af Henning Pogwisch til Hellested, Landsdommer i Fyen og kongelig Majestæts Befalingsmand over Assens Provsti, og Fru Helvig Bille.

Efter hende kom Tyrrestrup til hendes Søn

13. *Christian Carl Müller,*

gift ca. 1720 med Jomfru Ane Lassen af Aakjær, som blev adlet den 14de Septbr. 1731, hun var en Datter af Etatsraad Bendix Lassen til Aakjær og Hedevig Margrethe Bornemann.¹⁹⁾ Han baade forbedrede og forøgede betydeligt sin Eiendom, men derved tilsatte han maaskee og sin Formue, saa at han — ifølge Sagnet — efterlod sine Børn i Armod. Blandt Bønderne har jeg og hørt gammel Fortælling om uordentlig Huusholdning: „der kunde Intet forslaae, thi naar de slagtede paa Gaarden, skulde alle Huuskonerne af Toftum op at hjælpe og da løb Enhver med sit Stykke.“ I Minde som godmodige og retskafne Folk leve imidlertid baade han og Fru Ane hos de Ældre her, hvis Forældre huskede dem — min Sagnsmand er fornemmelig en nu afdød Muursvend i Toftum, Rasmus Hellesen.

Müller var Officeer, og man finder ham i Kirkebøgerne som „Lieutenant“ og „Capitain“, i Skjøder først som „Capitain“, siden som „Major“.

Paa Peder Ibsens Grundvold opførte han de Bygninger, som endnu ere i Borggaarden. Over Indgangsdøren til det nordre Huus findes hans og Fru Anes Vaaben. Man seer og dette paa Altertavlen i Søvind Kirke, der af dem er bekostet Ao. 1723. Derimod skjænkede i Fru Karens Tid Godske Lucasdatter med hendes tvende Mænd, Bertel Fedder og Laurits Friis, begge Forpagtere paa Tyrrestrup, Altertavlen i Gangsted Kirke, som sees af en smagfuld Inscription. De skulle iøvrigt have ladet Kirken istandsætte og vandt sig derved det i de Tider saa høit agtede Fortrin at faae et Begravelsessted under Kirkens Gulv.

Af Kong Frederik den Fjerde fik Major Müller — da Capitain — under 8de Juni 1720 frit Skjøde paa 3 Gaarde i Elbæk og Besten af Aas for 1,677 Rd. 1 Mk. 12 Sk. Kroner; ligeledes under samme Dato paa Aggestrup for 986 Rd. Kroner.

Dengang boede i Elbæk: Jeppe Andersen, Rasmus Michelsen, Søren Jørgensen; i Aas: Niels Nielsen, Niels Knudsen, Laurits Paaskesen, Erich Nielsen, Mads Rasmussen, Mads Christensen, og Annexgaarden, hvis Herlighed og herved skjødedes, beboedes af Anders Jensen og Jens Pedersen. Godset solgtes uden Reservation af Reluition, men *Jagten* forbeholdtes. I Aggestrup vare: Jens Jensen, Jens Ander-

sen, Søren Rasmussen og Ingild Simonsen. Salget var ligeledes uden Reluition, men med Forbehold af *Jagten*.

For at faae frit Skjøde paa de fem Kirker, som Kongen havde forbeholdt sig Reluitions Ret til, gav Majoren 10 Rd. pr. Td. Konge- og 8 Rd. pr. Td. Kirke-Tiende, hvilket udgjorde den ikke ubetydelige Summa af 2,062 Rd. courant, og fik da frit Skjøde af 10de Marts 1732.

Major Müller lod Tyrrestrup Mark indhegne paa nordre og vestre Side, hvorved aflagdes en Vei — „Mølle-Stien“ — der fra Hovleddet gik i Sydvest ned over Marken ad Haldrup Mølle.

Af Magister Erich Kiær i Tønning købte han 2de Gaarde, den ene i Søvind.

Han har saaledes søgt at faae en samlet Eiendom; derimod har han vel afhændet a. Nedre Brichsted, b. Gaardene i Haldrup, c. Gaardene i Tvingstrup, d. Katstrup, Tolstrup og Ørritslev Kirker — alt til Statholderinde Kragh, hvem det især maatte være vigtigt at faae Brichsted til Vorsøe og Haldrup til Steensballegaard for Hoveriets Skyld.

Major Müller døde før 1734, hans Enke Fru Anna 1735; deels vare Børnene jo smaa, deels skal der have været megen Gjæld; der var da intet Andet ved at gjøre end at sætte alt til Auction; denne blev da og foretaget.

I hele Major Müllers Tid var Hr. Jens Olufsen Zeuthen *Præst* i Elbæk. Hans Kones Fornavn var Maren, hendes Tilnavn har jeg ingensteds fundet. Af det Patronskaab, han fandt paa Aakjær, og den Opmærksomhed, han viste Herskabet der, saa han endog synes at have opkaldt sin ældste Datter efter Jomfru Karen Lassen paa Aakjær, der og var hendes Gudmoder, har jeg troet, at hun har været Kammerjomfru der. I Snak skal hun have været saare stærk, hvorfor hun og, paa sine gamle Dage, da hun i henved 30 Aar sad som Enke i et Huus i Gangsted, gik under Navnet Masladders. Herover kan Hr. Jens maaskee have faaet Ulyst til sit Hjem, og han søgte Tyrrestrup. Hr. Jens var der tidt fra Søndag Eftermiddag til Søndag Morgen, og naar han saa kom kjørende ind af Præstegaarden, „laa“, som Masladders i sin Uforstand fortalte, „Hat og Paryk i Bagkurven“. Ved denne Mands Svaghed og maaskee ved Majorens Godmodighed tillige, indsneget sig megen Uorden i

Menigheden, der voldte saavel Majoren som Hr. Jenses Eftermand megen Uleilighed og mange Bryderier.

14. *Hans Christensen Juul.*

Han blev høistbydende ved Auctionen den 1ste Febr. 1736. Blandt dem, der bøde med ham, var især Enke-Statholderinde Edel Kragh til Steensballegaard. Hun oversaae denne simple lille Mand i hans gamle graa Kjole og betænkte sig derover desto mindre paa en lille Tid at forlade Auctionen, da hun desuden havde et Ærinde, hvori hun Ingen kunde sende; hun blev vel længe borte, og da hun kom tilbage, var Hammeren falden. „Det var da et forbandet Ærinde“, skal hun have sagt. Imidlertid, eet Haab var dog tilbage, maaskee den fremmede graa Mands Bud ikke kunde antages. Der blev spurgt om hans Caution. „Hende har jeg ude i mit Skrin“, svarede den jevne Fynbo. Skrinet blev nu hentet ind, og han optalte, om ei den hele Kjøbesum — 20,000 Rd. — saa dog saa meget, at hans Bud ei kunde forkastes, og han blev Eier af Tyrrestrup.

Hans sidste Stilling i Fyen var som Eier af Provstie Gaarden ved Assens; før havde han og været Forpagter paa Hindsgavl. Han var født 22de Marts 1695 paa Gaarden Erholm, hvor hans Fader vel var Forpagter. Aar 1716 den 28de October blev han i Barløse Kirke viet til Elisabeth Clausdatter, hvis Fader Claus Pedersen da boede i Forpagtergaarden ved Billeskov.

Ved Tyrrestrup var der meget for ham at gjøre: Godset var forarmet, Bønderne trevne og uvirksomme; dertil fører jo haabløs Fattigdom gjerne det udannede Menneske. Nu saa man da Hans Christensen før Solens Opgang at ride omkring i Byerne og vække de Sovende og drive dem til Arbeide. Lidt ulempe ligt skal han ved slige Leiligheder have behandlet Vedkommende, som Tillæg til hans forgjæves gjentagne Formaning om at staae tidligt op, „kaste Leret fra Væggene“ o. s. v. Paaske i Aas skal især langsomt have taget ved Lære.

Men ei ene med Ridepidsken hjalp han paa dem; som han siden maatte forklare, da han søgtes, og som de ei kunde modsige, hjalp han dem til Besætning baade af Heste og Køer, forsynede dem med Sædekorn og var i det Hele en forstandig og omhyggelig Husbonde.

Pileplantning indførte han, og man vil vide, at de æld-

gamle Piil ved Tyrrestrup, Elbæk Præstegaard og ellers overalt paa Godset forskrive sig fra hans Omsorg.

Han foregik Enhver med Exempel paa gavnlig Flid; sine Fritimer om Vinteren anvendte han til Bødkerarbeide, hvorover han og blandt Bønderne endnu ofte nævnes „Bødkeren“ eller den „gamle Bødker“. Om han virkelig har lært dette Haandværk, hvortil han da kunde have havt god Leilighed som Forpagtersøn paa en Gaard, hvor der vel holdtes Meieri, ellør han siden har lagt sig efter det, veed jeg ikke; men vist er det, at her i Elbæk Præstegaard findes Gryntønder af hans Arbeide, der slaae Sparto til de bedste, man faaer fra Bødkerne i Horsens. Han gav sin Datter dem, da hun flyttede hid. Overalt var han haandsløv og nyttede gjerne; med billig Veltfredshed pleiede han gjerne at fortælle sine Børn, „at han havde tjent sin første Fiirskilling ved at tælle et Svøbeskaft.“ Naar vi siden see, hvad han efterlod sig, ville vi tilstaae, at den har ynglet rigeligt.

Da Marken ved Tyrrestrup syntes ham for liden til Godset, søgte og fik han d. 14de Septbr. 1737 kongelig Tilladelse til at nedlægge en Gaard i Aas og lægge Æquivalent for dens Hartkorn, 4 Tdr. 6 Skpr. 3 Fdkr., under Tyrrestrup. Han tog da det saakaldte Vesterbjerg ind til Hovmarken. Herved gik han baade forsigtigt og løvligt frem; ved Synsmænd, udmeldte fra Retten, lod han d. 27de Septbr. 1738 syne og taxere saavel Vesterbjerg som den nedlagte Gaards Jorder og godtgjorde derved, at disse havde et langt større Areal end Vesterbjerg, saa at de Bønder, som før havde havt Agre der, nu i den nedlagte Gaards Jorder fik tilstrækkelig Erstatning. Aas havde dengang et Sæt meget stridige Beboere. Dog synes de fra Førstningen af at have fundet sig vel fornøiede med Byttet, men nu fik de onde Raadgivere; Degnen Niels Krarup af Søvind og Smeden Jens Olesen, der boede i Kirkegaarden sammesteds, forledede og vildledte dem til en Klage over deres Husbonde saavel til Kongen som til Amtmand Woyda.

De klagende Mænd vare: Niels Erichsen, Søren Nielsen, Rasmus Enevoldsen, Anders Paaskesen, Ole Nielsen, Henrich Johansen, Rasmus Mortensen, Niels Paaskesen, Mads Mortensen, Peder Mortensen, Søren Jensen, Jens Madsen, Tho-

mas Michelsen, Niels Pedersen, Jens Andersen, Jørgen Sørensen, Mads Rasmussen, Erich Andersen, Anders Erichsen.

Da de ei fik Svar paa deres Klage, droge 21 Mænd af Aas med 18—19 Plove den 21de December 1748 ind paa Tyrrestrup Mark og spolerede det til Græsning udlagte Vesterbjerg, idet de pløiede adskillige Furer i 18—19 forskjellige Agre og holdt ei op, før det ved „tre“ af Hans Christensen udsendte Mænd blev dem forbudet, „tre“ siger jeg, thi en enkelt Mand afviste de med den Besked, „at der hørte tre Mænd til et lovligt Forbud.“

Nu begyndte Sagen. Til Bøndernes Sagfører beskikkedes en Mand af udmærket Duelighed, Birkedommer Bang i Overby. Han viste saamegen Iver for Bøndernes Sag, at der er Grund til at formode, at han tillige dreves af noget hemmeligt Nag til Hans Christensen. Dennes Defensor var Procurator Mathias Bruun i Viborg.

Sagen ageredes for Commissairer, og ved deres Kjendelse blev Ret og Uret saaledes deelt mellem Juul og Bønderne, at hver Part fik sine Bøder at betale.

Men hermed havde Tingen ikke Ende, thi Aar 1751 stevnedes Hans Christensen til Høiesteret; dennes Dom faldt langt forskjellig fra Commissairernes.

1. Forkastedes Commissairernes Dom som „ubillig“ og „ugrundet.“
2. Bønderne, saamange som deres Husbonde vilde, dømtes til 4 Maaneders Arbeide i Fredericia Fæstning.
3. Processens Omkostninger skulde Bønderne som tabende betale.
4. Niels Krarup og Jens Olesen idømtes hver sine Bøder.

Saa nær som Søren Nielsen, Erich Andersen og Anders Erichsen vare imidlertid Bønderne faldne tilføie, men disse tre maatte udholde deres Tid for Skubkarren i Fredericia. Paa Niels Krarups Offer blev lagt Beslag, indtil Bøden var betalt. Jens Olesen var draget til Torsted, sønden for Horsens, men man har da vel vidst at finde ham der.

Ligesom de forrige Degne i Søvind Sogn havde Niels Krarup havt en Gaard i Blichsted — nu Christen Raskes — i Fæste fra Tyrrestrup; men denne iøvrigt fordrukne og slette Person lod den ganske forfalde; herover havde Hans Christensen sat ham fra den. Til Gjengjæld gjorde Niels Krarup ham berørte Tjeneste. I en Erklæring af 22de Marts

1739 i Anledning af Skolevæsenet hedder det: „Hvad Niels Krarup, min Degn, angaaer, da kan det ikke nægtes, naar man kommer til denne Mands Forhold i Levnet, at han jo har havt et slet Ord paa sig formedelst „Drukkenskab og Uforligelighed — nec fuit in nihilo, quod publica fama sussurrat.“ -- Om N. Krarups mange Gavtyvstreger — blandt andet Trolddom — haves mange Fortællinger. Ei alene — thi det have saamange gjort før ham — lod han Fanden gaae som fjerde Hjul under sin Vogn det meste af Veien fra Horsens af, men saa tørede han ham paa Brichsted Mark ei langt fra Alveien, og mange uskyldige Mennesker snublede over Tøiret. At han manede et spædt, ventelig myrdet, Barn, der var nedgravet i Anders Jeppesens Enghave, var Loth i Toftum med mange Flere Vidne til; ligeledes satte han en Kone fra Aldum hen; hendes Søn var redet til Søvind i dette Anliggende og, men dette vidste han da ikke, hun sad bag ham paa Hesten; Niels Krarup blev hende strax vaer, og hun maatte paa Øieblikket ned i hans Forstue; da boede han i det Huus, som Søren Væver i Søvind nu har; ligeledes satte han Assessor Mule fra Serritslevgaard hen, han maatte ned i Skolens Lade; — dette var en god Gjerning; thi Mule havde voldet saamegen Ufred, mens han levede, at Folk vel maatte have Fred for ham efter hans Død. N. Krarup havde gaaet i den sorte Skole, var Student, Nogle mene endog, han var Candidatus Theologiæ. Sine Kunster drev han for Betaling, ligeledes tjente han sig Adskilligt ved Vinkelskriveri, da Almuen tiltroede ham mere end almindelig Klogskab. For Hans Christensens Skyld tildeels har jeg anvendt disse Linier paa Krarup; thi naar man kjender Formanden i denne fortrædelige Sag, kjender man ogsaa Sagen.

Høiesterets Dommen til Hans Christensens Frifindelse angik navnlig Bøndernes Beskyldninger for:

1. den i Aas nedlagte Gaard.
2. Mishandlinger med Hug og Slag — her havde de dog ei Synderligt at anføre; det mærkeligste var, „at han en Dag i Høsletten havde givet en Pige nogle Rap“; men „derpaa havde Madammen faaet hende op og gjort hende tilgode.“
3. Nedbrydelse af den grundmurede Kirkeport i Søvind —

under denne havde de „saa deiligt kunnet staae i Ly, naar de kom til Kirken i ondt Veir.“

4. Nedbrydelse af den grundmurede Begravelse samt
5. Plyndring af Ligkisterne og
6. en værre end „hedensk“ Behandling af Ligene.

Denne grundmurede Begravelse var Galternes, opført, som forhen meldt, af Gjord Pedersen Galt.

Man kan let tilgive Hans Christensen, at han nedbrød en Begravelse, til hvis Vedligeholdelse Intet var givet og der i sin brøstfældige Tilstand truede at drage Kirken ned med sig, da den var heftet til denne med Jernankere; men han kunde vist omgaaet sømmeligen med Ligene, ligesom det og gjør mig ondt for Metalpladerne paa nogle af de 9 svære Egekister; hvor mangen Oplysning kunde jeg ei have faaet om Galterne! Som Vidnerne Jens Olesen og Hans Davidsen i Tingsvidnet forklare, vare nogle af Ligene haarde som Mumier, og Hans Davidsen taler om et Fruentimmerlig i sine hvide Klæder, som nu laae blottet der; thi, saa hed det i Klagen, „man brækkede Ligkisterne, for at nytte Egeplankerne og Jernbeslaget“, af hvilket „noget siden saaes paa Tyrrestrup“ — dette var dog hartad Impietet. Paa Metalpladerne, vidner Jens Olesen, var læselig Skrift. Det sidste i Begravelsen nedsatte Lig var en Officeer Enkes, Fru Schaches af Katstrup.

Hans Christensen fremlagde en før Nedbrydelsen indhentet Erklæring af Oberstinde Rosenørn paa Aakjær, Fru Anes Moder, nu Enke efter sin anden Mand, Oberst Rosenørn, hvori yttres, „at hun paa afdøde Datters og Svigersøns Vegne intet haver imod Nedbrydelsen at erindre“; heraf maa man da formode, enten at Müllerne ei have nyttet dette Gravsted, eller at der er sørget for disse Ligs sømmeligere Nedsættelse i Jorden.

Men nu var tilbage den i Klagen mod Juul nedlagte Beskyldning: „at han — eller dog hans Søn Christen Juul — havde jaget paa *Kongens Vildbane*, saasom paa Aas Mark, Hr. Jørgens Biskops eller Bøgeskov og Fruens Have“; her turde Høiesteret ei frifinde ham, men henviste til nøiere Undersøgelse. Denne blev nu og anstillet og fortsat i en næsten uafbrudt Række af Tingsvidner lige til Aaret 1758, da en Hjemtingsdom faldt. Vidner bleve afhørte ved mange Herreds- og Birke-Ting, ligeledes paa Horsens Byting, hvor

gamle Christen Palner levede endnu og maatte afgive Forklaring om Vildbane-Pælene. Syge eller Gamle forhørtes paa deres Sygeseng, efter først at have modtaget Sacramentet. — Niels Krarup drog endnu omkring, hvervede og instruerede Vidner og „havde Brændeviin med sig.“

Imidlertid var Sagen ei endnu afgjort ved Hans Christensens Død 1769; thi da maatte hans Arvinger købe Kongens formeentlige Ret til den omtvistede Jagt for ca. 300 Rd., hvilket maa agtes for en saare billig Betaling, naar man hører: „at Birkedommer Bang under Sagen paastod, at denne Jagt mellem Brødre var 6,000 Rd. værd.“

Christen Juul var vist ikke fri; men naar man betænkter, hvor mange Mennesker der her voldtes Bryderi, Reiser og Bekostninger, hvor mangen Meneed rimeligen er svoren, da maa man beklage, at der blev gjort Allarm for saa ringe en Ting.

Omtrent ved denne Tid nedbrød Hans Christensen den gamle, forfaldne, norden for Borgegaarden ubeleiligt liggende Ladegaard og opførte den nuværende paa det Sted, hvor den nu findes.

For ikke at lade sine Penge ligge ubrugte, købte han Hovedgaarden *Viskum og Himmestrup* med tilliggende Godser og 3 Kirker; hvilken Eiendom han igjen nogle Aar før sin Død afhændede til sin Søn Christen Juul, hvis Søn Justitsraad Hans Juul endnu lever og eier Viskum.

Hvad Velsignelse der har været i hans første Fiirskilling, sees af, at han efterlod sig

1. Tyrrestrup Gaard og Gods i forbedret Tilstand og gjældfrie, ligeledes Gangsted og Søvind Kirker.
2. 84,000 Rd. i Obligationer — herunder dog indbefattet, hvad Christen Juul skyldte i Betalingen for Viskum og Himmestrup.
3. 4,000 Rd. i Contanter.

At ingen Forandring skete i hans Tid med Tyrrestrup og dens Tilliggende, enten fra eller til, sees af det Skjøde, som hans Arvinger siden udstedte og herefter findes og som ganske stemmer med det til ham under 4de Mai 1737 af Birkedommer Oluf Christensen Bruun paa Urup udstedte Auctionsskjøde.

Hans Christensen Juul efterlod sig en Disposition, hvori blandt andet:

1. At hans *yngste Datter, Cecilie Marie*, skulde have Tyrrestrup med alt dens Tilliggende for 36,000 Rd. samt Besætning, Ind- og Udbo for en lempelig Vurdering,
2. at 800 Rd. skulde prioriteres i Tyrrestrup Hovedgaard til evig Tid og Renten deraf saaledes anvendes:
 - a. 10 Rd. til Skoleholderen i Aas for „at lette Skolelønnen for Beboerne i dette lille Skoledistrict“ — de havde dog voldet ham mangen en Ærgrelse, men han tænkte vel „de vidste ikke, hvad de gjorde“;
 - b. 22 Rd. uddeles hvert Snapsting i Juni Termin mellem Tyrrestrup Godsdes Fattige.

Dette Legat er heelt og holdent endnu, og hvert Aar velsignes Hans Christensens Navn af mange Trængende.

Den Nøiagtighed, hvormed Hans Christensens Børn opfyldte ethvert af hans i sidste Bestemmelse yttrede Ønske, vidner om den Agtelse og barnlige Ærefrygt, de havde for deres retskafne hæderværdige Fader.

Han var aldeles ikke udannet: i efterladte Documenter af hans Haand findes en reen Skrift, rigtig Orthographie, flydende Stiil, sund Sands og Mening, hvilket vidner enten om en omhyggelig Opdragelse eller en meget heldig Selvdannelse.

I Søvind Kirke er til nordre Muur heftet et Minde over ham saaledes lydende: „Til Æreminde over den velædle og høifornemme Mand Hans Christensen Juul, fordem Eier af Tyrrestrup, Viskum, og Himmestrup, født paa Erholm i Fyen den 22de Marts A^o 1695, døde paa Tyrrestrup den 2den October 1769 i en Alder af 74 Aar 6 Maaneder og 10 Dage, og hans kjære Hustru, den dydædle og høifornemme salig Madame Elisabeth Clausdatter, født i Barløse i Fyen den 11te Juni 1696, døde paa Tyrrestrup den 11te Mai 1766 i hendes Alders 69de Aar 10 Maaneder og 27 Dage — de levede med hinanden et kjærligt Ægteskab henved 50 Aar og af samme saae 8 Børn: 1 Søn og 7 Døttre og 30 Børnebørn og ere begge begravne her i Kirken under Altergulvet — er dette Monument opsat af de 7 efterlevende Børn, som, efter deres Ærbødighed for disse kjære Forældre her i Live, ære dem i deres Grav.“

Hans Christensens og Elisabeth Clausdatters Børn vare:

1. *Christen* — blev Eier af Viskum og Himmestrup med Gods og 3 Kirker.

2. *Mette* — gift med Hr. Laurits Jordhøi i Elbæk.
3. Catharine Marie, gift med Hr. Rasmus *Balslev*, Præst i Tommerup i Fyen, — hun efterlod en talrig Afkom.
4. Agnete, gift med Kjøbmand Anders Sørensen Bay i Randers, døde førend Faderen, men levede endnu 1756, da Hans Christensen søgte for sig og Hustru Tilladelse at sidde i uskiftet Bo; hun havde en Datter „Ane Elisabeth“, men denne var død før nogen af sin Moders Forældre. Tvilling med Nr. 5.
5. Ane Cathrine — døde ugift paa Tyrrestrup Jan. 1791. — Ved hendes Død gaves, efter hendes Bestemmelse 100 Rd. til Tyrrestrup Godsens Fattige, hvilke tilligemed 100 Rd. givne i samme Øiemed af en, 1786, ligeledes paa Tyrrestrup afdød Enkemadamme Elisabeth Justine *Dalsgaard*, født *Søltoft*, ved Kammerraad Søltofts Omhu bleve udsatte paa første Prioritet i et Huus i Toftum, hvor de endnu staae urørte, og Renten af dem uddeles aarlig med Hans Christensens 22 Rd. under Navn af Tyrrestrup Legatrenter. Mad. Dalsgaard var Enke efter Proprietair Iver Dalsgaard til Rostrup i Thy — hun sad efter ham i uskiftet Bo; — ved hendes Død, da Formuen ca. 36,000 Rd. skulde deles mellem begges Arvinger, indtraf den Mærkelighed, „at ingen Arvinger var at finde til Iver Dalsgaards Deel; den kom derover i Kongens Kasse. En Procurator nord paa i Landet forelagde Kammerraad Søltoft en Plan til at faae denne Sum i Hænde, men da den var lagt paa Sviig, forkastede denne retskafne Mand Planen, thi „han vilde have reent Brød“ i sin Pose.
6. Elisabeth Marie, gift med Farver Christian Hugo Lund i Randers, døde uden Børn.
7. Marie Cathrine, gift med Cancelliraad Jacob *Glud* til Jensgaard, efterlod 4 Sønner og 1 Datter.
8. Cecilie Marie, gift med *Ole Johan Søltoft*, der ved hende blev Eier af Tyrrestrup.

Hr. Jens Zeuthen døde i Begyndelsen af Aaret 1737, og samme Aars 29de Marts blev Laurits Hansen *Jordhøi* kaldet at være hans Eftermand; denne giftede sig Aaret efter med Hans Christensen Juuls Datter *Mette*.

Hvad Hans Christensen var for Flid og Vindskibelighed, var Hr. Laurits for Kundskab og Sædelighed, og det var i

en god Time, disse Mænd bleve her samlede til evig Virksomhed.

Hr. Laurits yttrede tidt, at have fundet Menigheden som „sande Hedninger“. Hvor ivrigt og uden Persons Anseelse han gik frem, vides blandt Andet af det Sagn, at han — det var førend Confirmationens Indførelse — endog krævede, at hans Svigerfader skulde læse for ham, inden han maatte komme til Alters; Hans Christensen fandt det dog vel yderligt og svarede: „jeg troer, Død og Pine, Du er gal, tænker Du da ikke, at jeg kan min Catechismus!“

I Forening med hinanden sørgede de for Skolevæsenet, og da Tvingstrup By, paa daværende Sognepræst i Katstrup, Hr. Hans Vilhelm Kaalunds Indstilling, blev skilt fra Aas Skoledistrict, gave de Aas Skole en ny Fundats i Aaret 1766. Siden betænkte Hans Christensen Districtet med 10 Rd. til Skoleløn og Hr. Laurits med 4 Rd. af sit Legat stort 500 Rd. — Ved Magister, Provst Peder Bentzens Død i Væhr blev Hr. Laurits Provst i Voer Herred.

15. Ole Johan Søltoft,

født i Nørresnede Præstegaard, forhen Grev Scheels Forvalter paa Ulstrup, Skjern og Karmark.

Det var ved at ægte Cecilie Marie Juul, at han 1770 blev Eier af Tyrrestrup. Ifølge hendes Faders Bestemmelse skjødede hendes Medarvinger hende under 11te Juli 1770 Tyrrestrup med Tilbehør, saaledes specificeret:

1. Tyrrestrup Hovedgaard Ager og Eng 38 Tdr. 3 Fdkr., Skov, Tyrrestrup og Hoved 3 Tdr. 7 Skpr. 1 $\frac{1}{2}$ Fdkr.
2. Søvind By — hertil af Søvind Kirkejord paa Søvind Mark 2 Fdkr. 1 Alb. fæstet af Morten Sørensen, ligeledes 4 Skpr. under Christen Pedersens Gaard i Blichsted og under samme Gaard af et Kirkebol 1 Td. 1 Skp., — dette Kirkebols Bygninger laae tilforn paa den Plads, hvor nu Søvind Skole ligger — desuden Søvind Møllelam.
3. Toftum.
4. Ørbæk.
5. Aas By, med Herligheder til Annexgaarden af Hartkorn 4 Tdr. 4 Skpr. 3 Fdkr.
6. Aggestrup By.
7. Elbæk By — 3 Gaarde — hvorunder Kirkegaarden, hvoraf Provst Jordhøi i aarlig Afgift svarer 2 Rd.
8. Haldrup Mølle.

9. Brichsted — 6 Gaarde.
10. Fruens Hauge, fæstet til Ørritslev Bymænd for 12 Rd.
11. Gangsted og Søvind Konge- og Kirketiender. Kjøbesum 36,000 Rd. — desuden paa 1ste Prioritet i Hovedgaarden et Legat — 800 Rd. — efter Hans Christensens Disposition.

Ved Skjøde af 25de April 1774, fra Grev Trampe til Hoved, fik O. J. Søltoft den fjerde Gaard i Elbæk imod a) 350 Rd. courant og b) Krøruplund 2 Tdr., da uden Bygning, regnedes til Elbæk og ansat til 150 Rd., altsaa samlet Kjøbesum 500 Rd.

Ved kongelig Rescript af 11te Marts 1789 fik han „røde Møllens øde Damsted“ paa Toftum Mark for 40 Rd. — forhen svaredes deraf i aarlig Leie 2 Rdlr.

Ved Skjøde af 1798 fra Stiftsøvrigheden fik han „*Enemærket*“ for 595 Rd. Dette Stykke Jord eiedes i Matriculeringens Tid af Jørgen Jensen i Lillerupholm, men han anmeldte det ei til Ansættelse — det blev siden opdaget, og Sag skulde været anlagt imod ham for modtvillig Fordølgelse, da tilbød han 1794 „hvis han maatte være fri for Søgmaal, at give denne Eiendom til Østbirk Sogns Fattige“; hans Tilbud modtoges og nu bortleiedes Enemærket for aarlig Afgift; men herved var den Vanskelighed, at der ei gaer udlagt Vei dertil, hvorover den aarlige Afgift blev mindre. Østbirk Fattigcommission søgte da om Tilladelse til at sælge det. For dets passende Beliggenhed købte Kammerraad Søltoft det for en, efter de Tider, meget høi Priis. Ved Opmaalingen 1817 blev det ansat til Hartkorn: 4 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb.

I Aaret 1775 var Ole Johan Søltoft bleven virkelig Kammerraad.

Godsets *Udskiftning* bekostede han og udflyttedes ved den Leilighed to nys afbrændte Gaarde af Søvind, 1 af Brichsted, 4 af Toftum, 3 Gaarde og 2 Bolssteder af Aas.

Geheimeraad *Schach Rathlau* viste ham den Tillid at udnævne ham til en af Executorerne af sit Testamente; overalt havde han megen Agtelse og tillige megen Kjærlighed, thi han var en blidmodig, hjælpsom og godgjørende Mand. „Ja han kunde“ — det er Kjøbmand Mourits Monbergs Ord — „løbe 3 Gange fra Smedegades Port til Labrohoved for at faae 1—2 Sk. bedre Kjøb paa et Pund Caffee

bønner, men naar han saa kom herind og her sad en fattig eller en forlegen Mand, var han altid villig til at give eller laane; ja! han hjalp Mange!“ — et simpelt, men ønskeligt Minde.

Foranlediget ved Hans Christensen Juuls og Provst Jordhøis Legat gav Kammerraad Søltøft Aas Skole en ny Fundats 1770 — den ratificeredes 9de April 1772 af Amtets daværende Øvrighed, Kammerherre Wøyda og Provst Jordhøi. Blandt Skolemesterens Indkomster findes anført „4 Skl. af hver Karl, 2 Sk. af hver Pige eller Dreng for den Underviisning, han hver Søndag Eftermiddag maa give i Skolen, at erlægge ved Juletid.“

Han havde allerede bestemt at afhænde Godset fra Gaarden, Kjøbecontracterne vare tildeels opsatte, da han døde den 3die Juni 1802, som var den Dag han fyldte sit 69de Aar; hans kjærlige Hustru efterlevede kun til 11te Jan. 1803, da hun let indslumrede. De hvile i et for dem indrettet Gravsted paa Søvind Kirkegaard; over dem hæver sig et vakkert Mindesmærke med følgende Indskrift:

a. paa Forsiden

Trygt slumrer her det retskafneste Ægtepar

Kammerraad Ole Johan Søltøft

Tyrrestrup Gaard og Godsens uforglemmelige Eier

født 1733 død 1802

og

Fru Cecilie Marie født Juul

født 1733, død 1803.

Fred og Velsignelse over deres Minde.

b. paa Bagsiden

De bedste Forældre helligedes

dette Minde

af en taknemmelig Søn

C. Søltøft.

Provst Laurits *Jordhøi* maatte for Svagelighed nedlægge Provste-Embedet 1787 og Præste-Embedet 1791 — døde om-sider 1794 den 11te Decbr. i en Alder af næsten 91 Aar Ham succederede hans Søn Frederik Gram *Jordhøi*, der flere Aar havde været ham adjungeret.

16. *Christian Søltøft.*

Han var forannævnte retskafne Ægtepars eneste Barn og Arving. Videnskabelig Undervisning modtog han deels af pri-

vate Lærere hjemme, som Kattrup, Nissen, Fugleberg, dels paa Sorø, hvor han betroedes sit Sødskendebarn Professor Steenstrups Veiledning; her deponerede han, og her tog han juridisk Attestats med Characteren Laudabilis.

Han drog derpaa til Hovedstaden og arbeidede som Volonteur i et af Cancelliets Contoirer. Under sit Ophold der fik han Titel af Cancellisecretair. Han nyttede og Leiligheden til med en syg Slægtning at tilbringe nogle Maaneder i Pyrmont.

Ved hans Faders Død forlod han Kjøbenhavn og drog hjem for at staae sin Moder bi med Raad og Daad; samlede udstedte de nu Skjøder til de Fæstere, der af Kammerraadene havde faaet Kjøbecontracter; siden afhændede han selv Resten af Godset paa 3 Gaarde nær i Blichsted, 1 i Elbæk, 1 Bolsted i Aas og adskillige Huse rundt omkring i Byerne.

Den 23de Marts 1804 indlod han sig i Ægteskab med Øllegaard Charlotte Møller, Datter af Herredsskriver Hans Møller i Skjegsmølle og Hustru Cicel Elisabeth Jordhøi. Med hende levede han et særdeles lykkeligt Ægteskab, og hun fødte ham 10 Børn, deraf 3 Par Tvillinger. I den blideste Fred paakom dem en stor Bitterhed: hun den kjærlige Hustru, Børnenes tro Moder, blev angrebet af et ulægeligt Tilfælde i Brystet. Over fire Aar varede denne vansmægtende Tilstand, da indslumrede hun til Savn og Sorg for Mange d. 2den April 1820.

Som før levede han efter hendes Død for Børn og Venner, Huus og Hjem, og, ligesom hans Fader før ham, styrede og hjalp han mange; men fra hendes Død kan jeg med Sandhed sige, at hans Livs Glæde var forbigangen. Kun i enkelte Glemsomheds Øieblikke overgav han sig til den vante Munterhed, hvormed han tidt oplivede sine Venners Kreds; thi han var en en Skjemter og med vittig Spot forstod han at straffe Menneskenes Daarlighed. — I Øvrigt var han en Mand af Kundskab og en sjelden Hukommelse, derfor var hans Omgang behagelig, undervisende og lærerig.

Mindes væsentlig maa de Forandringer, han foretog med Hovedbygningen; i Ladegaarden byggede han Huset i Sønder og Nord ved Graven.

Vi spaaede os med Sorg, at vi snart vilde miste ham, men uventet kom os dog hans sidste Dag. En Afmagt, en Rørelse eller hvad Lægen kaldte det, overkom ham; næsten

uden Bevidsthed laae han slumrende til 3die Dag, som var 17de Marts 1825 — da udaandede han Livet.

Med ahnende Travlhed havde han stræbt for at udvide sine Forældres Gravsted, omgive det med Steenpiller og Jernkjæder og plante et Par Træer endnu; ligesom han og fra Kjøbenhavn havde faaet en svær Steen lagt over sin Hustrues Grav og ønskede snart at hvile hos hende. Paa Stenen læse vi:

Vandring i Kjærlighed og Fred
giver Evighedens Haab dets saligste Glæde,
„Vi sees igjen!“

Livets reneste Fryd fandt
Hr. Cancellisecretair Christian Søltoft,
født paa Tyrrestrup d. 30te October 1771,
i sit sexten Aars Ægteskab
med

Fru Øllegaard Charlotte Søltoft, født Møller,
thi Gud havde givet hende
en venlig Hustrues blide deeltagende Sind,
en redelig Moders vise, kjærlige Hjerte.
Ti Børn fødte hun ham.

For de Fire
behøvede hun intet Suk i Dødens Stund:
de vare henblundede,
inden de kjendte Livets Møie.

Med de Sex
stod han ofte sørgende ved Graven,
hvor hun her henlagdes d. 14de April 1820,
den Dag, da hun, 43 Aar forhen, fødtes.

Sin Eenligheds Dage
helligede han faderlig Omhu,
at hans Børn, fromme og vise,
maatte blive hans Graahaars Hæderskrone.

Omsider forlod han
Glædernes og Sorgens, Længslernes og Savnets Land,
da han fik Fredens Bud d. 17de Marts 1825,
og her er hans Hvilested.

I en ædel Afkom leve hans Navn,
taknemmelige Slægter bevare hans Minde!

Christian Søltofts og Øllegaard Charlotte Søltofts, f. Møller, sex efterladte Børn vare:

1. Cecilie Marie, g. med Kammerraad Jacob Andreas Glud til Jensgaard.
2. Ole Johan — siden Eier af Tyrrestrup — f. 17de Mai 1807.
3. Hans Christian — Eier af Lillerup — hans Tvillingsøster døde.
4. Carl August — Student — hans Tvillingsøster døde.
5. Elisabeth Justine, gift m. Lieutenant Carl Joseph v. Crone.
6. Frederik Anton, Student.

Hr. Frederik Gram *Jordhøi*, Provst i Voerherred, døde 1809; efter ham kaldedes den 29de Marts 1810, paa Secretair Søltofts Indstilling, Candidat Hans *Brøchner*, da Huuslærer paa Steensballegaard.

Da den ældste Søn endnu var saa ung og det var Families og Venners Ønske, at Tyrrestrup maatte blive ved Slægten, blev Boet efter Bevilling i to Aar bestyret ved Commissairer, hvorefter Gaarden solgtes ved Auction den 5te Mai 1827 og tilsloges

17. Ole Johan Søltoft.

Han var Aar 1826 dimitteret fra Horsens Skole af Professor Oluf Worm, og da han endnu ønskede i nogle Aar at fortsætte sine Studeringer, overlod han Gaardens Forpagtning til sin Søsters Mand, Examinatus juris Jacob Andreas Glud, og tiltraadte den først selv Aar 1830. I samme Aar gjorde han en Reise til Rhinen, derfra gjennem Schweiz over München og Berlin tilbage; thi inden han satte sig fast, ønskede han sig dog en Forestilling om, hvordan det saae ud i Verden og hvorledes man færdedes der.

I Aaret 1832 foretog han betydelige Forbedringer og Udpyntninger ved baade Gangsted og Søvind Kirker, begge forsynedes med nyt Gulv og Bænke. I Søvind Kirke nedreves et gammelt Pulpitur, opført i sin Tid for Geværskabe, der vare og Bænke for dem af Landmilitsen, der mødte til Exercitsen ved Kirken og ønskede at bivaane Gudstjenesten. Kirken blev derved langt lysere i Taarn-Enden, som da forsynedes med et nyt Vindue; senere blev og det lille Vindue i Choret — der hvor før Indgangen til Galternes Begravelse var — ombyttet med et større, svarende til det paa modsatte nordre Side.

Baade Søvind og Aas Skole ere, tillige ved hans Omhu, dels af Nyt opførte, dels forbedrede, og især maa Søvind Skoledistrikt takke ham for hans Opoffrelse.

Forhen laae Skovfogedens Huus midt inde i Gaardens Mark; men dette var da som en Status in Statu og forbundet med sine Uleiligheder — det flyttedes derfor 1839 hen paa en det, paa Aas Mark, tillagt Jordlod, og der findes nu en ny, smuk landlig Bolig.

Gaardens Bygninger, saavel i Borger- som Ladegaard, har han med betydelig Bekostning givet bekvemmere og solidere Indretning.

Gaardens Mark er nu — 1837 — ved ham næsten ganske merglet og allerede høster han deraf rige Frugter.

Aar 1833 den 26de April indlod han sig i Ægteskab med Frøken Henriette Christiane Emilie *Fischer* af Horsens, og viedes de paa Tyrrestrup af Præsten i Elbæk.

Deres Ægteskab er velsignet med følgende Børn:

- 1) Christian, f. 7de Marts 1834, eier Glibinggaard og Mølle $\frac{1}{2}$ Miils Vei fra Tyrrestrup.
- 2) Frederik, f. 3die Novbr. 1835, er polyteknisk Candidat, Forpagter af Tyrrestrup.
- 3) Carl, f. 25de Juli 1837, er Premierlieutenant i Generalstaben, for Tiden Adjutant ved 2den Generalcommando i Aarhus.
- 4) Charlotte, f. 9de Decbr. 1838, ugift.
- 5) Emil, f. 19de Novbr. 1840, Forpagter af Steensballegaard.
- 6) Johanne, f. 20de Januar 1843, gift med Jægermester Friis til Lillerup.
- 7) Lucie, f. 9de Marts 1845, død 4de October 1867.
- 8) Marie, f. 14de September 1846, ugift.
- 9) Adelaide, 9de Juni 1852, ugift.
- 10) Viggo, f. 10de Septbr. 1853, Landvæsenselev.

Anmærkninger og Tillæg.

1. Det har ofte og længe været antaget, at *Niels Ebbesen* hørte til Slægten *Galt* (see Nye Tidender 1726, S. 243), men der foreligger dog ikke hidtil noget nærmere herfor. Af de ældre Slægtebøger siger Lisbeth Bryskes — efter en Meddelelse ved Bisk. Engelstoft —, at alle Galter havde til *Vaaben* to hvide Skraabjelker i blaat Felt, og er dette fulgt

Ebbe Galt 1326.

(Niels Ebbesen)
?

Inger * Ove Tagesen.

Gamle Hr. Peder Ebbesen,
* Fru Sofie

Hr. Albrecht Pederson Galt.

Hr. Valdemar Albrechtsen Galt,
* 1) Karen Erichsdatter Belebusch eller Urup,
2) Karen Ulfstand.

Ebbe Galt,
* 1) Margrethe Hak, 2) Kirsten Bille (Datter af Lave
Bille og Anna Brok).

Lave Ebbesen Galt,
* Inger Nielsdatter (hendes Vaaben er
en Løve, som springer over en Muurtind).

Margrethe G., * Hr. Torben Jacobsen Sparre
til Abrahamstrup.

Mester Niels Galt,
Kannik i Lund.

Ebbe Lavesen Galt,
* Sophie Krumpen.

Jep eller Ib Torbensen, * Helvad Falstør,
Oluf Falsters og Sidsel Bingsdatter.

Torben Ibsen.

Anders Galt,
(* Gjertrud . . .),
Lensmand paa Aalholm,
faldt i Sverrig.

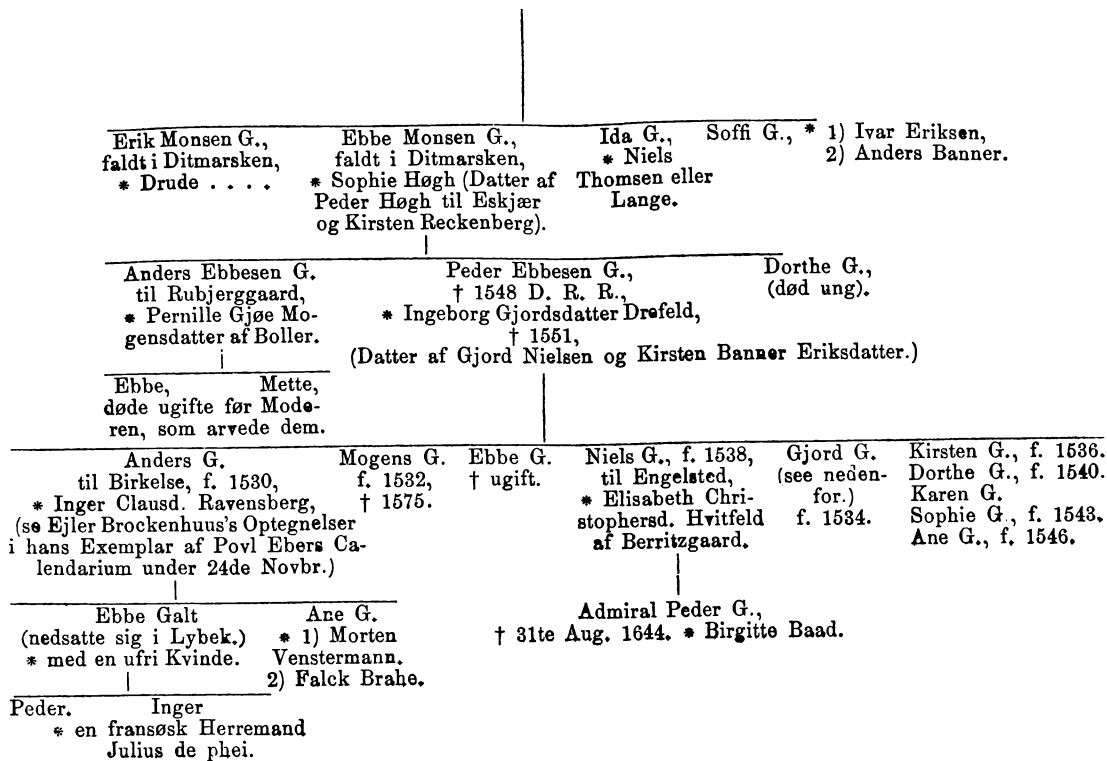
Hr. Mogens G., 1449,
til Rubjerggaard,
* Dorthe Rosenkranz
Eriksdatter.

Karen G.,
* Morten
Nielsen
Rotfeld.

Inger G.,
* Claus Dyre.
|
Karen D.,
* Mourits Stygge.

Margrethe G.,
* Åsmund
van
Bosendal.

Hans Stygge.

i nye Tidender, hvorefter de paa Hjelmen førte 2 blaa Vesselhorn med tvende hvide Skakbjelker paa hvert. Adelslexiconnet har derimod saavel paa Hjelmen, som i Skjoldet kun een Skraabjelke og ombytter Farverne. Ligstenen viser 2 Skraabjelker. En Vaabentegning i Alslev Kirke ved Varde har hvide Skraabjelker. Det Rette synes at være et af Blaaf og Hvidt paa Skak afstreget Skjold og Vesselhorn paa Hjelmen.

Nye Tidenders *Stamtavle* udgaaer, som flere ældre Slægtbøger, fra *Ebbe Galt* 1326, der har underskrevet Stadfæstelsen paa Grev Geerts Forlening med Sønderjylland, og opstiller som hans Børn Niels Ebbesen og Peder Ebbesen, medens det bemærkes, at *Hr. Iver Galt*, der *ikke* er optagen paa Stamtavlen, mødte paa den af Kong Oluf i 1377 afholdte Herredag i Nyborg. Til Peder Ebbesen Galt nævnes i nogle Stamtavler en Søster Inger, medens Niels Ebbesen *ikke* synes optagen paa *nogen ældre* Stamtavle. For de følgende Slægtled stemme Slægtbøgerne indbyrdes, men neppe ganske med Pontoppidan, som Brøchner har fulgt. Stamtavlen vilde herefter stille sig som vedtrykt paa de to foregaaende Sider, og den Ebbe Galt, som Pontoppidan og Brøchner først nævne, synes saaledes at blive Ebbe Lavesen Galt, hvis Levetid dog vistnok falder noget senere end antydtes.

2. „Peder Ebbesen til Turestrup“ har ligeledes med de øvrige Medlemmer af Rigsraadet „hængt sit Indsegl“ for Kirkeordinantsen ved dennes Vedtagelse paa den „almindelige Rigens Herredag i Odense d. 14de Juni 1539“. Han har underskrevet som den næstsidste i Raadet, umiddelbart foran Danmarks Cansler Jørgen Quitzow, og var ingen af dem Riddere (see Ordinantsen, Udg. 1617 Blad XV).

3. I *Hübertz* Actstykker vedkommende Staden og Stiftet Aarhus I S. 135—37 findes to kongelige Gavebreve af 2den Juni 1542 til denne Kjøbstad henholdsvis paa 2 Lykker sønden for Byen mod Marselisborg („Haffnermarck“) og paa Voregaards Mark, begge underskrevne af „Peder Ebbesen, Befalingsmandt for Stigtens gots udi Aarhus stygt“ som „Relator“. Efter Pontoppidans danske Atlas IV S. 108 og 259 var Peder Ebbesen Stiftsbefalingsmand 1541—48 og fik Aakjær Len 1547.

4. Efter Svigerfaderen fik Peder Ebbesen upaatvivlelig Forlehningen, med Hindsgavl, som Christian II fratog ham

tilligemed Slottet ved Odense 1523, hvorefter han opsagde Kongen, dog først samme Dag som Mogens Gøye, 19de Marts; see Allens Actstykker Nr. 34 og 35.

5. Smhd. Karl Hansen: danske Ridderborge S. 14.

6. Smhd. H. G. Garde: den dansk-norske Sømagts Historie 1535—1700 S. 194—203.

7. Som Stamtavlen udviser, havde Peder Ebbesen og Ingeborg Gjordsdatter 5 Sønner og 5 Døttre, hvilket ogsaa stemmer med nye Tidender S. 244. Det er ikke Hensigten her at forfølge Afstamningen gennem Døttrene, men det bør dog nævnes, at det var Datteren Kirsten, som var gift med Erik Kaas til Lindbjerg, og at Datteren *Dorthe* Pedersdatter Galt var gift med Jørgen *Munck* til Krogsgaard og Visselbjerg af Slægten *Munck* med de 3 Roser. Deres ældste Søn var Hans *Munck* til Visselbjerg, hvis Ahnebrædt findes i Alsløv Kirke i Skads Herred (Pontopp. Atlas V. S. 694 og 718). De paa dette malede Vaabner for hans *Muncks* mødrene Ahner ere: Galt, Drefeld, Banner, Høg (af Slægten Høg til Eskjær, som nedstammer fra Bannerne), Rosenkrantz, Ulfstand, Reckenberg, Gjõe, hvormed forestaaende Stamtavle stemmer overeens. (Hans *Muncks* fædrene Ahners Vaabner ere opførte saaledes: Munk med de 3 Roser; Hr. Sti *Munck*, Emmicke, Breide, Spend, Rosensparre, Saltensee, „Juelinger“ ∅: Stjerne-Jueler). — *Dorthe* Galts og Jørgen *Muncks* anden Søn var *Frederik Munk* til Krogsgaard. — Om *Kirsten* Pedersdatter og *Erik Kaas* samt deres Afkom see Jyd-ske Saml. II S. 335 ff. Muurmester Gullev har samlet Brudstykkerne af Ligstenen i Viborg Domkirke over Erik Kaas og Kirsten Pedersdatter. Herefter døde han den sidste Decbr. 1577 og havde i Ægteskabet 10 Børn. Vaabenskjoldene paa Ligstenen ere ikke gjengivne i den fra Gullev meddeelte Tegning.

8—9. Med Hensyn til *Indskriften* henvises til Afbildningen. Paa Prædikestolen findes utydelige Spor af tvende Vaabner og Aarstallet 1575.

Rimeligviis har Bemærkningen paa Ligstenen om, at Peder Ebbesen døde paa Palsgaard, fremkaldt den Misforstaaelse, at han har eiet denne Gaard, der dengang besades af Rosenkrandserne, som oplyst af Begtrup i Afhandlingen om Familien *Munck*; see genealogisk Archiv I S. 173 og 186. Da Dødsfaldet saaledes indtraadte paa en fremmed Eiendom, har

det ventelig været pludseligt, og formodentlig have Forholdene ved Ligets Henførsel fremkaldt og understøttet Sagnet om, at den Afdøde ikke har været i Kisten, men været hentet af Fanden. Sagnets Valg af det Sted, hvorhen Bortførelsen skete, er ventelig foranlediget derved, at Peder Ebbesen efter Pontoppidan (Atlas IV S. 327) havde Isgaard paa Mols i Forlening.

I jydsk Samlinger II S. 330—34 har Adjunct *Heise* samlet nogle Træk til Oplysning om Peder Ebbesen Galt, hvortil vi her føie et Tillæg. Som allerede oven antydet sluttede denne sig tidlig til *Mogens Gøye* og *Johan Rantzau*. Han havde tjent Enkedronning Christine i hendes hele Enkestand som Lensmand paa Næsbyhoved Slot og af Frederik I faaet Lundenæs i Pant. Han hørte ret egentlig til Mogens Gøyes og Erik Banners „angeboren slect og venner eller tilforvandre“, som kunde gjøre dem Bistand ved at bringe Christian III paa Tronen, og hvem denne derfor tilsagde sin Gunst i Patentet fra Haderslev; see Paludan Müllers Grevens Feide I. S. 236. Da Johan Rantzau dengang var forlenet med Riberhuus, er Peder Ebbesen rimeligviis allerede i Juni 1534 fra Lundenæs gaaet med de jydsk Ryttere til Holsten og senere ved Rytteriets Tilbagekomst fra Kolding af bleven sendt til Fyn, navnlig til Undsætning af *Nyborg*, hvor Johan Rantzau selv angives en kort Tid at have været (sammesteds S. 250—51). Ved den ulykkelige Ryttertræfning udenfor Nyborg i de første Dage af August undslap Peder Ebbesen og overtog derefter i Forening med Ove Lunge Ledelsen af Forsvaret i *Randers* (S. 263) efter det store Nederlag ved Svenstrup d. 15de October.

Efter Fortegnelsen i Actstykker til Grevens Feide I S. 503—5 vare de 47 „*affaldne*“ jydsk *Herreder* de 8 *Herreder* i *Vendsyssel*, 6 i *Himmersyssel*, 6 i *Ommersyssel*, 8 i *Hardsyssel*, 5 i *Vardsyssel*, 4 i *Salling*, 4 i *Thy*, 2 paa *Mors* og 4, nemlig *Gerløv*, *Onsild*, *Støvring* og *Nørhaldherreder*, i *Aabosyssel*. Disse *Herreder* blev der paalagt en Udskrivning af *Ørne* som Afdrag paa deres „*Hulsløsning*“. Peder Ebbesen udtog i *Bølling*, *Hammerum*, *Ginding*, *Hjærm*, *Hing* og *Volborgherreder* Studene, der mærkedes og forbleve hos Bønderne paa nærmere Anfordring, og han skulde i Forening med Axel Jul endelig modtage det udskevne Qvæg fra samtlige *Herreder*. Udredelsen mødte dog Vanskeligheder;

idet man, da en almindelig Sølvskat var bleven påbudet i nogle af de affaldne Herreder, nemlig Øster- og Nørreherreder i Vardsyssel samt Lønborgbirk, vilde indskrænke sig til Erlæggelsen heraf, hvilket dog afsloges ved Missive af 17de Juni 1535 (sammesteds II S. 103). I Almindelighed blev det forbrudte Gods gjenkjøbt, og var Fremgangsmaaden upaatvivelig den, at Godset i de „47 oprørske“ Herreder sættes for „Fæst“ (see Heise paa anførte Sted S. 332), og at det overlodes de tidligere Eiere, som ikke kunde godtgjøre deres Uskyld — i hvilket Tilfælde de beholdt Eiendomsretten mod en Kjendelse engang for alle, hvorefter det ældre Afgiftsforhold atter indtraadte, saaledes som det havde været før Feiden. Med Ordningen heraf hængik længere Tid, og blev den navnlig i 1543 gennemført af Peder Ebbesen, Gabriel Gyldenstjerne og Jørgen Pors, der paa Kronens Vegne have underskrevet Afhandlingerne (see Diplom i Jydske Samlinger I S. 345. Med dette stemmer et lignende Actstykke, der findes i Nørholms Archiv og er udstædt i Varde Tirsdag næstefter Søndag Judica af samme Commissairer. Derefter havde Tyge Nielsen og Mogens Pedersen samt Medarvinger handlet med Kongen om deres Bøndergods i Andsager Sogn „og derfor været udi Vort Minde.“ Det tillades derfor de Fornævnte med Medarvinger og deres Arvinger herefter at beholde Godset for saadan Landgilde og Tyngge, som deraf gaves, „før sidst forleden Feide heri Riget begyndtes“, og da Johan Rantzau havde Riberhuus. Smhd. Udtoget af et lignende Actstykke i Jydske Samlinger II S. 378).

Hvad angaaer de Beskyldninger, som Sagnene knytte til Peder Ebbesens Fremfærd paa *Tyrrestrup*, er det rimeligt nok, at han har udvidet Hovmarken med Bondejord fra Tofum, men Markeskjellets anførte uheldige Bøining synes at vidne om, at han er vegen tilbage for en Retsadkomst, han ikke har kunnet tilkjøbe sig, som ellers paa den Tid saa sædvanligt.

Urimeligheden i Sagnet om den Gamle i *Torupvolde* er allerede fremhævet af Brøchner, og vilde nærmere Gisninger herom kræve en omhyggelig Undersøgelse, ved hvilken det maaskee kunde fremtræde, at de saakaldte Torupvolde ere de af Pontoppidan (Atl. IV S. 204) nævnte Rudera af Torupgaard, og at den Slægt, der har eiet denne Borg, er den samme, der har givet Kalken til Søvind Kirke („Borckord“

„Ivari Erics“; 1517 *ibid*). Se bl. a. Ebbe Galts Stamtavle S. 79, hvorefter Peder Ebbesens Faster Sophie var gift 1) med Iver Eriksen og 2) med A. Banner. Denne Kalk er senere omsmeltet, da den blev for lille for Menigheden.

Efter Begstrup skulde en Faster af Peder Ebbesen Ide Mogensdatter Galt være gift ind i Ivar Ivarsens Slægt, hvilket mulig kunde staae i nogen Forbindelse med det til Torupvolde knyttede Sagn.

Tilbage staaer Nedrivelsen af *Kapellet* eller den lille Kirke *ved Aas* — en Gjerning, der ganske vist maatte vække Forargelse blandt en Befolkning, der var opvoxet i Ærefrygt for de til Gudstjenesten indviede Steder. Ligesom derfor efter Folkesagnet Claus Glambek saae sin høire Arm henvisne fra den Stund, han flyttede Steen fra Boring Kirke (Orion I 263), saaledes har man for tilsvarende Handlinger af Peder Ebbesen søgt Fyldelstgjørelse i Sagnet om, at Fanden bortførte ham efter Døden, thi i hans levende Live kunde der ikke paavises at være truffen ham Straf fra Himlen, og hans Arvinger havde af Kronen erholdt Eftergivelse af Ansvar for de Bygningsmaterialier, han havde ført sig til Nytte af nedbrudte Kirker (Jydske Saml. II S. 334).

10. Efter nye Tidender 1726 S. 244—5 stiller Stamtavlen sig, som følger:

Gjord Pedersen Galt (f. 1534, † 1591),				
• Regitze Folmersdatter Rosenkrantz af Stensballe.				
Peder G., † ugift.	Axel G., * Mette Bendixdatter Rantzau.	Mogens G., Hofjunker, hos Kong C. IV, † ugift.	Knud G. til Wiunggaard, * Birgitte Niels- datter Juul af Kongstedlund.	(desuden 4 Døttre.)
3 Døttre.				
Gjord G.,		Folmer G. 2 Døttre.		
* 1) Barbara Hendrichsdatter Lange, 2) Maren Christophersdatter Mormann, 3) Eva, Datter af Hans Wulff Unger.				
Knud Henrich Galt, der 1698 blev skudt af en Bondekarl i Nærild eller Østergaard Lade.				

Brøchner synes saaledes at feile, naar han har anseet denne Knud Henrich Galt for en Sønesøn af Axel Galt i Stedet for af Knud Galt.

11. Der findes neppe Skygge af Hjemmel for Paasagnet om, at Henrik Müller skulde havde Andeel i Frantz Ranzaus Død, medens vel den Omstændighed, at af Henrik Müllers

og Sophie Hansdatters Børn en Søn er kaldt Franz og en Datter Ane Cathrine, kunde vække nogen Formodning om, at Forældrene paa en eller anden Maade have staaet i Forhold til Frantz Ranzau og Frøken Anna Cathrine. Mulig er Heinrick Müller som født Holstener kommen i Christian IVs Tjeneste ved Glückstadt og tidlig traadt i Forbindelse med den hollandske Slægt Marselius, hvis Fortjenester af den danske Flaade begyndte under denne Konge (see Garde: Den danske og norske Sømagts Historie S. 172, 208 og 217), ligesom yngre Medlemmer af Familien under Kong Frederik III kom her til Landet (sammesteds S. 232: Selius Marselius i October 1658). Efter den af Heinrick Müllers ældste Søn Hendrik Müller til Lønborggaard til Fordeel for hans Frue „Constancia Marcelis“ d. 1ste Januar 1679 i Kjøbenhavn udstædte og af den øvrige Müllerske Slægt medunderskrevne Disposition blev dette Ægteskab indgaaet d. 20de Mai 1661 „efter paarørende Slægt og Venners Raad og Samtykke“, og Heinrick Müllers Indflydelse er selvfølgelig stegen ved Enevoldsmagtens Indførelse. Hans Adelspatent er parapheret af Griffenfeld, og ved *samme* Patent optages ikke blot han selv med Afkom, men ogsaa hans Sønners „nu levende Hustruer Constance Marcelis, Margrete Bartolin og Ingeborrig Margrete Mecklenborg“ i den danske Adelsstand, saa at han og Descendenter maa „skrive sig af, til og paa“ adeligt Jordegods, de eie. I Patentet fremhæves den *langvarige*, ufortrødne, troe og gode Tjeneste, Heinrick Müller har gjort ogsaa vore kongelige „*Forfædre*“, og de samme Udtryk gjenføres i Patentet af 7de Mai 1674, der ikke er parapheret og gaaer ud paa, at efter hans afdøde Hustru Sophia med Tilnavn Rosenstjerne maa sættes det af Brøchner beskrevne adelige Vaaben, hvor der findes Anledning til at anbringe hendes Navn og Skjold, navnlig som mødrene Ahne.

De nævnte Diplomer og Actstykker tilligemed ældre Optegnelser om Slægtskabsforholdene bevares nu i Familien *Blichfeldt* i Randers, og det kan sees, at Optegnelserne have været benyttede ved den af Lengnik udgivne Stamtavle over Familien Müller. Da denne imidlertid er affattet med nogen Vilkaarlighed — deri skrives saaledes v. Müller, uagtet denne Betegnelse hverken forekommer i Diplomerne eller Optegnelserne; Heinrick Müllers Hustru kaldes „*Anne Sophie*“ i Stedet for Sophie o. s. v., o. s. v. —, følger her en anden

Heinrich Müller, Kjøbmand i Itzehoe.

* Cathrine Lorentzen,

Rentemester Heinrich Müller, f. 1609, † 1692,

* 1633 Sophie Hansdatter, † 1669.

Etatsrd. Hendrich M. til Lønborggaard, f. 1635, † 1717. * 20de Mai 1661 Constancia Marcelis, f. 1642, † 1707.	Amtmd. Christian M. til Katstrup, f. 1638, † 1720, (see Lengnik; Sønnen Henrik er rimeligviis Oberstlieutenant Hen- rik M., † 1738 ugift.)	Franz M. til Gundet- ved. * Ingeborg Margrete Meklenborg (ingen Børn).	Amtmd. Jørgen M., † 1690. * 1682 Karen Pogwisch.	Anne Cathrine, * Hr. Casper v. Bartlin (see De- scendentsen hos Lengn.)	Drude, * 1660 Tho- mas Finke, † 1677 (ligeledes).	* Sophie, † 1718, * Jo- hannes Finke, † 1708 (ligl).
--	--	---	--	---	---	--

Etatsrd. Selio M. til Løn-
borggaard,
f. 1664, † 1746. * 1704 Magdalene
Bartholin, f. 1687, † 1716.

Amtmd. Henrik M.,
f. 1706,
† 1756 ugift.

Ritmester Christopher M.,
f. 1711, † 1780,
til Hegnet.

* 1) 1753 Louise Schinckel,
† 1754, 2) 1759 Armgaard Sophie Bredal, † 1780.

Lieutenant Selio Georg M.
til Hegnet, f. 1755, † 1831.
* 1781 Anna Raae, f. 1757, † 1829.

Sammenstilling af navnlig de ældre Led, dog med Henvisning til Lengnik, hvor der ikke er funden Anledning til Afvigelse. Forsaavidt Underskrifter foreligge af Vedkommende selv, er deres Skrivemaade fulgt.

12. Efter Lengniks Opgivelse var Amtmand Jørgen Müller allerede død i 1690, altsaa før Faderen, men muligens er hans Enke forbleven noget længere i Norge.

Christian Müller blev under 21de April 1688 udnævnt til Amtmand paa Island, hvor Huset Marcelis allerede tidligere havde Forbindelser, og Gabriel Marcelis Seliussen saaledes under 9de Februar 1665 fik Bevilling paa at optage Svovlminer. Christian Müller gik til Island strax efter sin Udnævnelse, men erholdt i Aaret 1707 Tilladelse til der at holde en Stedfortræder for sig og kom fra den Tid af ikke mere til Øen (see Magnus Stephensen: Eptirmæli 18de Aldar blds: 222—23 og 234—35). Han var en dygtig Forretningsmand (smhd. B. Thorsteinson: Om kongelige Afgifter paa Island S. 4 Nr. 6), og det er rimeligviis ham, der har bragt Orden i Arvesagen.

13. Efterat *Aakjær* fra Aarhus Bispestol var gaaet ind under Kronen og indtil Slutningen af det 17de Aarhundrede bevaret som kongeligt Slot, blev det solgt til Etatsraad *Bendix Lassen*, gift med Hedvig Margrethe Bornemann, Datter af *Biskop Henrik Bornemann*. Bendix Lassen eiede Aakjær allerede i 1698, da han den 14de Juli d. A. sammesteds bortgiftede sin Søster Ane, Enke efter *Mads Rosenlund* til Dybvad, til senere Cancelliraad *Peder Lassen* til *Rødslet*. Under 14de Septbr. 1731 ere begge disse Familier blevne adlede, Slægten fra Rødslet med Assessor Peder Tøgersen Lassen, hvis Vaaben er et Palmetræ — paa Hjelman mellem Elephantsnabler — og 3 hvide Duer, Slægten fra Aakjær med Bendix Lassens Børn Henrik, Karen og Anne, hvis Vaaben er en hvid Rose i rødt Feldt og en halv sort Ørn sammengroet med en halv rød Krabbe i Sølv Feldt — et Vaaben, der har Rosen fælles med det, som under 16de Januar 1703 var tildeelt Oluf Worm *von Lasson* til Bustrup, der hører til de Slægter, som nedstamme fra Borgemester Niels Jacobsen i Randers i hans Ægteskab med hans anden Hustru Maren, Datter af *Peder Lassen*, som fra 1590—1618 var Borgemester i Randers (see Jydske Samlinger II S. 66—70). Om der er Slægtsforbindelse mellem Lassen til Rødslet

og Borgemester Peder Lassen eller *Magister Thøger Lassen*, der disputerede 1564 og fra 1565—1608 var Rector og Sognepræst i Randers — see Hundrup: Lærerstanden ved Randers lærde Skole i Indbydelsesskriftet for 1871 S. 4 —, samt mellem disse sidste indbyrdes, er ikke klart, men noget taler derfor. Nærmest efter Ligtalen over Cancelliraad Peder Lassen til Rødslet meddeles nedenfor (se næste Sider) nogle Angivelser til Oplysning af Forbindelsen mellem de under 14de Septbr. 1731 adlede Slægter Lasson og deres Forgrening. — Med *Mads Rosenlund* til Dybvad havde Ane Lassen derhos 2 Døttre, af hvilke den ældste blev gift med Capitain Frederick v. *Buchwald* til Gudumlund og den yngste Dorothea Cathrine (f. 1689, † 1725) med Christian *Charisius* til Constantinsborg (see Descendentsen paa Stamtavlen over Charisius i Kroghs Majorater).

14. Edele Krag, Datter af Geheimeraad Niels Krag til Egeskov og Sophie Juel, ægtede 1706 Baron Frederik Krag til Stensballe, Vice-Statholder i Norge, der døde 1728 og tidligere i 2det Ægteskab havde været gift med Griffenfelds Datter.

„r.“

Tøger Lassen
til Rødslet og Vesterladegaard,
Landcommissair,
† 1689. * Elsebe Hansdatter, † 22de Aug. 1671.

Cancelliraad Peder Lassen,
f. 17de Nov. 1667, † 1737,
til Rødslet, Gudumlund, Her-
ningsholm, Ruballegaard, Dyb-
vad og Vosborg. * 14de Juli 1698
med Enken efter Mads Rosenlund
til Dybvad Ane Lassen.

Elisabeth, † 1714.
* 1690 Commerce-
raad Hans Sørensen
Bentzon til Songaards-
holm og Vesterladegaard,
† 1728.

Severin. Tøger. Johanne Marie.
Johan. Elisabeth. Karen. Marie.
(adlede 22de Febr. 1717 med skak-
tavlet Sparre, Roser og Stjerner) see
Stamtavlen ved de Lassonske
Foundationer.

Biskop Henrich Bornemann.

Hedvig Margaretha,
f. 16de Aug. 1679, † 7de Febr. 1749.

- * 1) Etatsraad Bendix Lassen til Aakjær,
2) 3die Aug. 1718 Oberst Matth. Rosenørn til Damsgaard,
f. 10de April 1676, † 29de Juli 1725.

1.

a) Major Henrik Lassen til Aakjær.

Generaladjutant Wengel
Friderich Lassen,
† 1758.

- b) Karen, * Admiral Michel Bille,
c) Anne, * Major Christian Carl Müller
til Tyrrestrup.

Mads Lasson til Bjørnsholm.
 * Birgitte Rosenkrantz, Datter af Axel Rosenkrantz til Spøttrup og Karen Rids.

Marie, f. 1702, † 1747,
 * Oberstlieutn. Frederik Berregaard til Ørslevkloster, † 1724.

Justitsrd. Thøger Lasson til Dybvad og Herningsholm, † 8de Juli 1772. * 8de Oktober 1740 med

Benedicte Antonette Rosenørn, f. 6te August 1720.

Frederik Berregaard, Gesandt i Warschau, f. 1724, † 1757.

Hedvig Margrethe, f. 10de Feb. 1743.

Anna, f. 8de Febr. 1745, † 11te Jan. 1786,
 * 26de Mai 1770 Kammerherre Christian Frederik Tønne Lüttichau til Aakjær. (Descendents i Preussen.)

Maria Henriette, f. 1747.
 * Geheimeraad, Staldmester Hans Henrik Bülow.

Peder L. til Bjørnsholm, f. 1736, † 1809. * Adelaide Hedevig Margrethe Rosenørn, † 1778 uden Børn.

Axel Rosenkrantz L. til Astrup.
 * 1) Antonette Elisabeth Rosenørn, † 1769,
 2) 3die Juli 1772 Margrethe Gersdorf, f. 8de Marts 1744, Datter af Oberstl. Christph. Friderich G. t. Kjærsgaard og Margarethe Rosenørn.

Juliane Marie, f. 20de Aug. 1773.
 * Ove Henrich Juel Ryssensteen. (see Kroghs Majorater.)

Henriette Benedicte, f. 22de Juli 1774.

Sophia Frederica, f. 30te Aug. 1777.

2) Antonette Elisabeth Rosenørn Lasson, f. 27de Mai 1773.

2) Peder Rosenørn Lasson, f. 21de Aug. 1777.